

Estudi sobre la percepció de la neutralitat dels esports pels nois i les noies de Barcelona

Nif: G-66571861

Barcelona, 06 d'abril de 2018

Ajuntament de
Barcelona

Departament de Transversalitat de Gènere
Ajuntament de Barcelona

Autoria

Mireia Duran Brugada, Associació iQ
Joan Manel Sánchez Griñó, iLabSo SCCL

ÍNDEX

1. Introducció	4
2. Marc teòric.....	6
3. Metodologia	17
4. Anàlisi de les dades	20
5. Conclusions.....	51
6. Bibliografia.....	53
7. Annex	54

1. Introducció

L'activitat esportiva en la població infantil i juvenil és un element fonamental en terrenys com ara la salut pública, l'èxit educatiu o la inclusió social. Tanmateix, l'àmbit dels esports és potser un dels que experimenten més desigualtats entre homes i dones, presentant importants nivells de segregació horitzontal i segregació vertical per raó de gènere. Aquesta desigualtat estructural en el món esportiu s'inicia ja en la pràctica esportiva lliure i dels esports de base, i en l'etapa infantil, on els nois practiquen més esports que les noies i els esports triats per uns i les altres són, en certa mesura, ja diferenciats en funció del gènere.

El present informe pretén conèixer, més enllà de les desigualtats de gènere en l'àmbit esportiu, quin és el grau d'assoliment de la percepció de neutralitat de gènere dels esports i activitats físiques. Aquesta neutralitat estaria definida com a la creença que una activitat determinada és apropiada tant per a nois com per a noies. En aquesta percepció és important saber quins són els valors i aptituds que hi van associades. Ja que és aquesta atribució la que relaciona els estereotips de gènere als esports amb els estereotips de gènere a la resta d'aspectes de la vida social. Estem parlant de valors com ara la competitivitat, la cura pròpia, la preocupació per la imatge, la fortalesa, l'esperit d'equip, la capacitat d'assolir fites, entre d'altres.

Per això, en una aproximació a l'especialització/neutralitat de gènere dels esports entre la població infantil busquem poder identificar els següents aspectes:

a) L'associació de cada esport o activitat a un gènere o altre o a ambdós indistintament.

Cal tenir en compte que cal distingir amb claredat entre una associació descriptiva (és a dir, la constatació que un determinat esport o tret característic és majoritàriament practicat per nois/noies) i una associació prescriptiva (la creença que un determinat esport o tret característic és apropiat només per un o altre sexe), que és la identificació que cerquem. És important distingir entre una percepció i l'altra, ja que la realitat de les principals activitats és, en l'actualitat, fortament segregada, i aquest fet podria implicar confusió.

b) L'associació de determinades aptituds/valors esportius a un gènere o altre o a ambdós indistintament.

En l'anàlisi ens centrem en els següents aspectes:

- D'una altra banda cal analitzar de forma diferenciada les associacions de gènere dutes a terme pels nois i les dutes a terme per les noies.

- També s'observen les diferències entre els nens i nenes de l'educació primària i els nois i noies de l'ESO, ja que aquest pas sembla ser crític pel que fa a la pràctica esportiva. Un altre aspecte important és relacionar els valors amb la pràctica efectiva dels esports, ja que alguna literatura mostra que haver practicat un esport pot ser un factor determinant en l'eliminació dels estereotips de gènere en el mateix.

Finalment es relaciona l'existència o inexistència d'especialització de gènere en els valors esportius en relació amb el sistema d'estereotips de gènere i rols de gènere que actuen en la resta d'àmbits de la nostra vida quotidiana.

2. Marc teòric

2.1. Els rols i els estereotips de gènere

El sistema sexe-gènere és el sistema social que atribueix la identitat de gènere a les persones en funció del seu sexe. Per entendre aquesta afirmació, cal analitzar a fons què és el sexe i què és el gènere:

-El sexe és el conjunt de diferències físiques biològiques i anatòmiques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles.

-El gènere és el significat social del sexe. És la construcció social, cultural i econòmica que configura les relacions socials i de poder entre homes i dones¹.

Així doncs, les persones tenim una identitat de gènere, tradicionalment associada al mateix gènere que s'ha associat al nostre sexe. Quan aquesta premissa no es compleix, es destapen un seguit d'atacs des de diversos àmbits de la societat, ja que el sistema penalitza les persones que trenquen amb els rols que aquest sistema els hi atribueix. En aquest sentit, també cal destacar que, tant el sexe com el gènere, no són categories binàries, sinó que són una gradació entre les dues categories situades als extrems.

Així doncs, els rols de gènere tenen un paper molt rellevant en la reproducció del sistema sexe-gènere. Són els comportaments que, en una societat concreta, s'espera de les persones en funció del seu sexe. Generalment una persona assumeix els rols de gènere i construeix la seva psicologia, afectivitat i autoestima al voltant d'aquests rols. És quan una persona no els assumeix, o no els assumeix en la seva totalitat quan, des de diversos àmbits de la vida quotidiana, s'activen mecanismes per sancionar aquests comportaments dissidents. Al llarg de les últimes dècades en les societats occidentals, però, els rols de gènere s'han flexibilitzat, en el sentit que les sancions socials són menors, i permeten a les persones de determinat sexe assumir rols associats tradicionalment al sexe contrari. Un exemple d'això és que les dones poden accedir, malgrat que amb desigualtat de condicions, al mercat laboral formal, o que els homes poden, en major mesura, mostrar els seus sentiments en l'àmbit públic.

Els estereotips en canvi, són les idees o imatges acceptades per la majoria de la gent que atribueixen valors i conductes a les persones en funció de característiques comunes com l'ètnia, l'edat, la nacionalitat, etc. Són valors i conductes definides pel sexe de les persones, sense tenir en compte la seva individualitat.

En la societat actual, aquests rols i estereotips de gènere són, per una banda, excloents: aquells atribuïts a la masculinitat no poden ser atribuïts a la feminitat, i a l'inrevés, i per altra banda, responen

¹ Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats en el Treball i Gabinet de Comunicació del Departament de Treball. (2008) *Recull de ternes Dones i Treball. A la feina iguals*. Departament de Treball, Generalitat de Catalunya

a una jerarquia: ja que la masculinitat té una visibilitat, un prestigi i se li atribueix un valor social que no s'atorga a la feminitat.

2.1.1. La socialització dels rols i estereotips de gènere

Aquests rols i estereotips s'assumeixen a través dels processos de socialització bàsics, que es porten a terme a través de la família, l'escola o els mitjans de comunicació, per destacar les institucions socialitzadores més rellevants.

La socialització és un procés que es basa en l'assumpció de determinats elements per part de l'individu; d'una banda, és un procés d'adquisició de la cultura, d'altra banda, s'integra aquesta cultura a la personalitat i finalment, s'adopten els elements necessaris per l'adaptació de l'individu en societat. Tot i que els individus estem en constant procés de socialització, cal destacar la socialització primària i la secundària com a etapes on aquests processos són més profunds i determinants per la construcció de la identitat.

La **socialització primària** es caracteritza per ser la fase del procés de socialització quan l'individu construeix el seu primer món, és a dir, la seva realitat més immediata. Aquest primer món és sòlid i no hi ha espai per la desconfiança ni el dubte. És en aquesta fase que s'incorporen elements bàsics per la construcció de la identitat i es produeix una identificació afectiva amb les persones que l'envolten, que sovint són la família més pròxima.

La **socialització secundària** es la fase on l'individu participa dels móns socials específics, més enllà del primer món. És a dir, la interiorització de diversos valors o sistemes de referència, que no té perquè anar acompanyada de la identificació amb aquests agents socialitzadors, tal com passa amb la socialització primària².

Tenint en compte les diverses fases de socialització, la **família** és l'agent socialitzador principal, sobretot en la socialització primària, però també en el procés de socialització secundària ja que, no només és el primer agent que actua sobre l'infant, sinó que, a més, té una influència qualificada respecte la resta d'agents socialitzadors, per la seva forta influència. Pel que fa a la transmissió de rols i estereotips de gènere, la família representa el mirall sobre el que es construeix la identitat de gènere de les criatures, és el marc en el que aprenen a relacionar-se i aprenen quins han de ser els seus comportaments per tal de respondre a les expectatives del seu entorn. Des de la perspectiva de gènere, respondre a expectatives significa adoptar com a propis els rols masculins, en cas dels nens, i

² BRULLET, C. "Roles e identidades de género", en GARCÍA DE LEÓN, M. GARCÍA DE CORTÁZAR, M. ORTEGA, F. (coord.) (1996); *Sociología de las mujeres españolas*, Editorial Complutense, Madrid, pp. 273-307.

adoptar com a propis els rols femenins, en el cas de les nenes. Aquest procés és bidireccional, en el sentit que, les criatures sovint imiten els comportaments de les seves famílies, mentre que les famílies premien de manera simbòlica aquests comportaments de les criatures.

L'**escola** també té un paper molt rellevant en el procés de socialització, en concret en la socialització secundària. L'escola és un mecanisme institucionalitzat per la transmissió de coneixements estandaritzats, ja que hi ha un currículum establert compartit per tots els infants. Alhora, però, a les escoles també s'ensenya allò anomenat currículum ocult;

"Se espera que los niños aprendan a estar callados en clase, que lleguen puntuales a clase y que respeten las reglas de la disciplina escolar. Se les exige que acepten y respondan a la autoridad del personal docente. Las reacciones de los profesores también afectan a las expectativas que los niños tienen de sí mismos. Estas se enlazan, con el tiempo, con sus experiencias laborales cuando terminan la escuela."³

El que descriu el text citat mostra l'assumpció de rols i pautes de comportament, ja que l'escola és un mecanisme molt important de transmissió dels rols de gènere. Diversos estudis analitzen com, el professorat projecte expectatives diferents sobre els nens i sobre les nenes. Així, el professorat pot encaminar els nens i les nenes cap a aficions o habilitats diferenciades, en funció del sexe de l'alumnat, o pot mostrar un nivell d'exigència diferent respecte els resultats acadèmics de nens o nenes⁴.

Finalment, els **mitjans de comunicació** són el darrer, de les més importants institucions socialitzadores, especialment pel procés de socialització secundària. Més enllà de la televisió, que és el mitjà de comunicació més consumit per la població adulta, cal destacar que actualment, les criatures tenen accés a continguts d'internet, i poden arribar a consumir en major mesura aquests continguts, que la televisió. Les realitats que mostren les ficcions televisades, les sèries o els programes infantils, sovint reproduïen els rols de gènere que les criatures absorbeixen com a mostres de com han de ser les seves relacions. En aquest sentit, sovint les noies reproduïen els comportaments dels personatges de ficció que les acostuma a col·locar en posicions de passives o, fins i tot, assumir relacions abusives com si fossin dinàmiques sanes, mentre els nois imiten els personatges masculins, sovint molt allunyats dels propis sentiments i l'empatia. Així, els mitjans no acostumen a mostrar orientacions sexuals diverses, o a fer aparèixer personatges que transgredeixin els rols del gènere que se'ls ha assignat.

³ A. Giddens (1911). *Sociología* (pàg. 111). Madrid: Alianza Editorial ("Alianza Universidad Textos").

⁴ Red2Red Consultores. *La situación actual de la educación para la igualdad en España*. Instituto de la Mujer (Ministerio de Igualdad)

2.2. L'esport com a element clau en la vida d'infants i adolescents

La Carta Europea de l'Esport del Consell d'Europa defineix l'esport com "tota mena d'activitats físiques que mitjançant una participació organitzada o d'un altre tipus tinguin com a finalitat l'expressió o la millora de la condició física o psíquica, el desenvolupament de les relacions socials o la consecució de resultats en competicions de tots els nivells".

L'activitat esportiva és important, pels beneficis que comporta, al llarg de totes les fases del cicle de vida, però és especialment important en el primers anys de vida d'una persona, ja que és el moment de fixar uns hàbits de vida saludables. A més, per les característiques d'aquest període, l'esport pot suposar per a infants i joves un espai de relació i de trobada imprescindible entre iguals, i un espai de socialització amb un impacte directe en la construcció de la personalitat d'aquestes criatures o joves.

Experts i expertes que treballen amb infants i joves amb risc d'exclusió apunten que l'activitat física i esportiva planificada millora directament la qualitat de vida d'infant i joves i produeix beneficis directes, no només de tipus físic, sinó que redueix el risc de consum de substàncies addictives, i proporciona beneficis psicològics com la disminució de l'estrès i l'ansietat potenciant l'autoestima⁵.

Així doncs, la pràctica d'esport, ajuda a desenvolupar la capacitat d'empatia dels i les joves, potencia la maduresa, la motivació i les expectatives que poden tenir en diversos àmbits de la vida, i redueix els factors que provoquen el risc d'exclusió.

En aquest sentit, cal destacar el paper importantíssim de l'esport en relació a la salut, tant física com psicològica: és un mecanisme per combatre malalties associades a la vida sedentària i per assegurar una vida saludable.

Avui dia, l'esport té dues vessants diferenciades: l'esport de competició, que està reglat, i l'esport com a activitat lúdica o d'oci relacionat amb la vida saludable o amb elements estètics com la cura del cos. El present informe té en compte aquestes dues dimensions, ja que infants i joves poden desenvolupar activitats esportives en aquests dos àmbits, malgrat els valors que transmet cadascuna d'aquestes pràctiques no són coincidents.

Per una banda, l'esport de competició, però que no és esport d'elit –on funcionen altres lògiques-, acostuma a estar relacionat amb valors com l'esforç, la capacitat de sacrifici, el compromís, el fet de ser competitiu o competitiva, etc. Sovint, pot semblar que l'esport competitiu està associat a la masculinitat, ja que els esportistes reconeguts acostumen a ser homes, i per tant, els valors que s'associen a aquesta modalitat esportiva estan estretament relacionats amb els valors que transmeten aquests personatges públics. Tot i així, els valors de la constància, el sacrifici o el compromís acostumen a estar més relacionats amb el model tradicional de feminitat.

⁵ JIMÉNEZ, P. J. i DURÁN L. J. (2005) *Activitat física i esport en joves en risc: Educació en Valors*. Apunts, Educació Física i Esports, número 80.

Per altra banda, l'esport com a activitat lúdica o d'oci transmet uns valors relacionats amb el companyerisme, amb el treball en equip, amb la salut física i mental, per tant amb la voluntat de cuidar-se; són uns valors menys durs que responen a l'imaginari de "l'important és participar". Aquests valors, majoritàriament, estan associats a la feminitat, per oposició a l'altre tipus de pràctica esportiva, però també perquè encara existeix l'imaginari col·lectiu que l'esport no és un àmbit on les dones puguin destacar o desenvolupar-s'hi amb total normalitat, tal com s'exposa al següent punt.

2.3. Els rols i els estereotips de gènere a l'esport

Històricament, la presència de les dones a l'àmbit esportiu ha estat reduïda i fortament segregada. Malgrat el present informe fa referència a la neutralitat en la manera en que es perceben els esports, i no a les especificitat de la pràctica esportiva de les dones i nenes, cal destacar el paper de les dones a l'esport al llarg de la història, ja que les limitacions de les dones per accedir i participar de l'espai públic estan directament relacionades amb la baixa participació de les dones en les activitat físiques. Alhora, l'imaginari sobre la dona ideal, que la descriu com a fràgil, delicada i submisa, fa que no es considerés oportú que les dones practiquessin esport en general, i sobretot tenien vetat alguns esports en concret. Aquesta evolució històrica que es detalla al següent paràgraf, té unes implicacions directes en la percepció de la no neutralitat de gènere dels esports per part de nens i nenes i en la pràctica esportiva segregada d'homes i dones, encara a dia d'avui.

L'esport es defineix com a una activitat associada a la masculinitat. Al llarg dels últims segles, la funció principal de les dones és la maternitat, i l'activitat física i esportiva es veu com una activitat molt poc adequada perquè les dones puguin complir la funció que tenen assignada. A principis del segle XX, la medicina estableix algunes pràctiques adequades per a les dones, ja que es considera que poden millorar la capacitat reproductiva. Els esports que es consideren adequats són el tennis i els esports de neu, però la pràctica d'aquests esports va relacionada amb l'activitat social de l'aristocràcia o la burgesia. Al llarg dels anys vint, la presència de les dones als esports s'incrementa, unida a una certa idea d'alliberament del rol de la dona com a esposa i mare únicament. Amb la Segona República, la pràctica esportiva de les dones augmenta i es consolida, també pel que fa a la competició i la creació de clubs esportius. Alhora, s'amplia el ventall dels esports "aptos per a dones" a d'altres activitats com l'hoquei i la natació. La dictadura franquista limita aquest creixement de l'esport femení i el llistat d'esports que les dones podien practicar es modifica i els esports de dones passen a ser la gimnàstica, la rítmica, la natació, el bàsquet i el voleibol. L'atletisme va ser prohibit específicament pel perill de masculinització que suposava per les dones. A partir dels anys 60, malgrat els valors tradicionals de la societat del moment, les dones són presents a pràcticament tots els esports, i amb la transició es

socialitza el discurs de facilitar l'accés de tota la població a la pràctica esportiva, es fomenta l'esport de base, es creen institucions públiques encarregades de promoure aquestes activitats, es fan campanyes de promoció de l'esport i s'implanta l'educació física a les escoles. Aquests canvis impliquen també un canvi de mentalitat respecte el paper que han de jugar les dones a l'esport⁶.

Malgrat aquest canvi de mentalitat i els esforços institucionals al respecte, però, els rols de gènere segueixen molt presents a la nostra societat i juguen un paper molt important, tant en l'accés a l'esport de les nenes i dones, com en la tria d'esports a realitzar, tant pel que fa als nens com a les nenes. Així doncs, a continuació es desenvolupen aquests dos impactes diferenciats dels rols de gènere en la pràctica esportiva.

- La **frequència en pràctica esportiva entre homes i dones**, presenta diferències rellevants. Les dones i les nenes, encara a dia d'avui practiquen menys esport del que ho fan els homes i els nens; l'any 2013, a la ciutat de Barcelona, els 82,5% dels nois declaren practicar algun esport, mentre només practica esport un 69,2% de les noies. En aquest sentit, l'edat és un factor rellevant, ja que, a més edat, els nois i noies tendeixen a abandonar la pràctica esportiva per dos motius principals: el fet de no tenir temps i el fet d'haver-se de centrar en els estudis, raons que tenen un impacte més gran en les noies que en els nois, que prioritzen més l'esport fins i tot en edats més avançades –durant el segon cicle d'ESO i el batxillerat-⁷.

Pel que fa a les persones adultes, les diferències entre homes i dones són menors, ja que la pràctica esportiva masculina és del 49%, i la pràctica esportiva femenina és del 36%⁸, malgrat que les persones adultes practiquen menys esport que els nois i noies en edat escolar. En aquest sentit, cal destacar que la major part de les polítiques públiques orientades a reduir les desigualtats entre la pràctica esportiva entre homes i dones passa per la promoció de l'esport femení per tal de facilitar-ne l'accés.

- La **pràctica esportiva és desigual en funció del sexe**, i per tant, com a conseqüència dels rols de gènere. En aquest sentit, cal destacar dos fenòmens diferenciats: la segregació horitzontal i la segregació vertical.

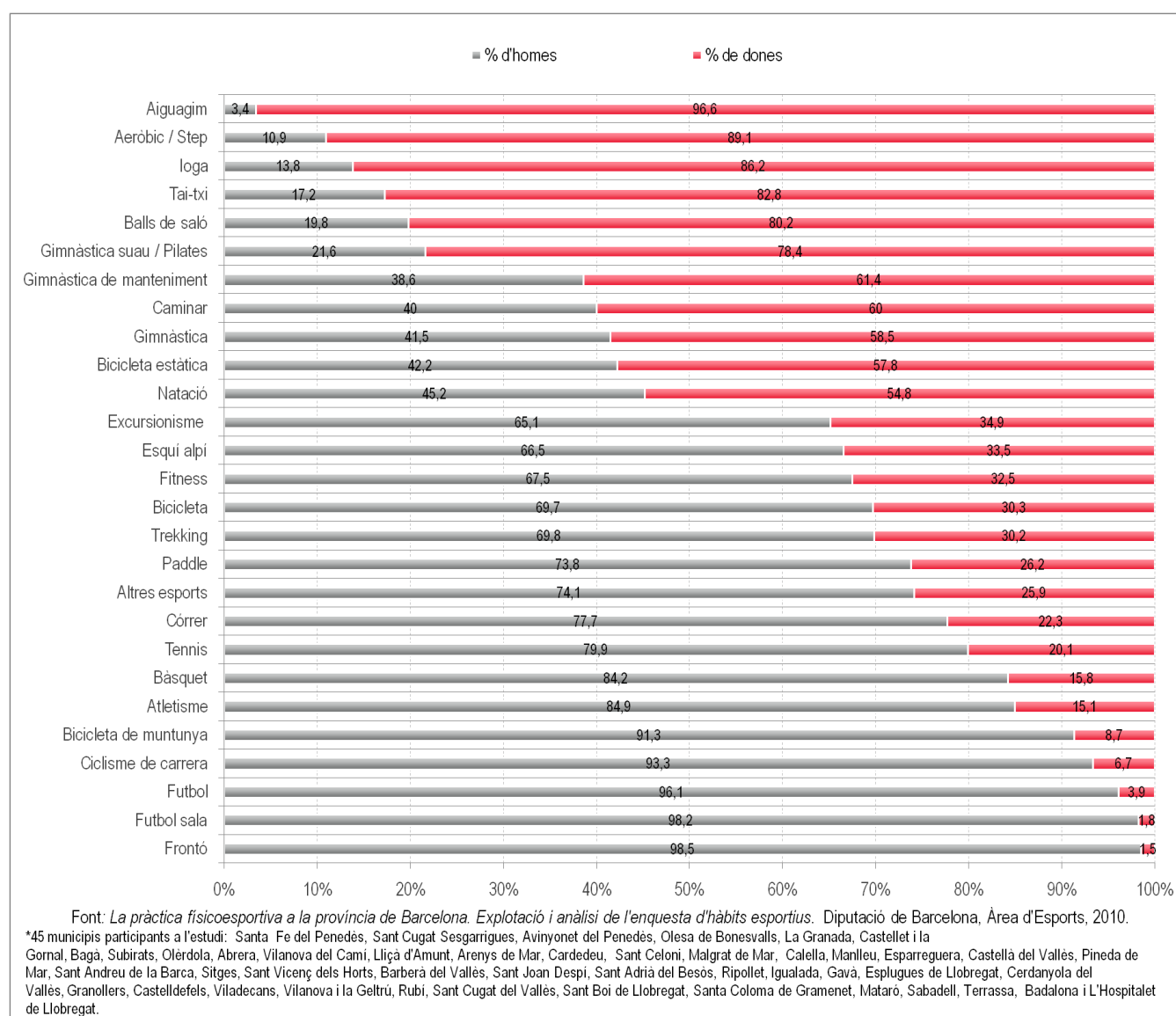
⁶ *Gènere i esport*. Observatori Crític de l'Esport. Grup de Recerca Valors en Joc, 2008

⁷ *Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Curs 2013-2013*. Ajuntament de Barcelona, gener 2014.

⁸ *Dones i esport. Reflexions en femení*. Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania, 2013

La **segregació horitzontal** fa referència a la distribució desigual d'homes i dones o nois i nois entre les diferents activitats esportives, és a dir, que hi ha activitats feminitzades i d'altres activitats que estan masculinitzades⁹.

Gràfic 1. Distribució segons sexe dels esports practicats. Municipis participants de la província de Barcelona. Població de 16 anys i més

9 Les activitats feminitzades són aquelles realitzades per un percentatge superior al 60% de dones i les activitats masculinitzades són aquelles realitzades per un percentatge superior al 60% d'homes. Aquesta classificació és una adaptació de la classificació que s'extreu de la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes, que afegeix el nou article 44 bis a la Llei Orgànica de Règim Electoral General on s'estableix l'exigència que les llistes electorals han de tenir una presència equilibrada de dones i d'homes, de forma que, al conjunt de la llista de candidats, cadascun dels sexes seran, com a mínim el 40% del total.

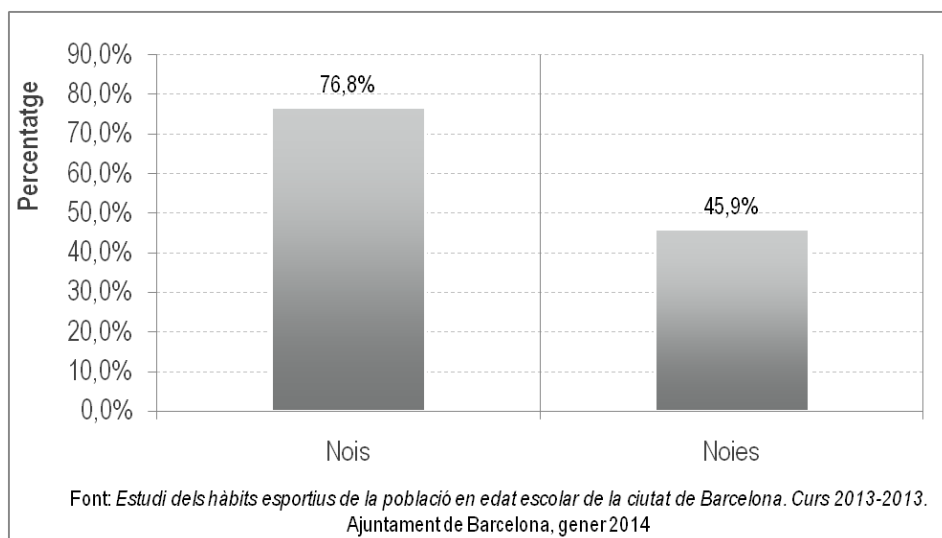
El gràfic anterior mostra doncs com hi ha esports practicats quasi únicament per homes, i esports practicats quasi únicament per dones. Cal destacar, però, que els esports més practicats, són la natació, caminar, la gimnàstica de manteniment, el futbol, l'anar a córrer, el fitness, l'anar en bicicleta, l'anar en bicicleta de muntanya, la gimnàstica (sense especificar) i el tennis, per aquest ordre. D'aquests esports, la natació, caminar i la gimnàstica de manteniment tenen una participació paritària, mentre que el futbol està profundament masculinitzat, ja que només el practica un 3,9% de dones, l'anar a córrer també és una practica masculinitzada, amb un 22,3% de dones, la practica de fitness també compta amb més d'un 60% d'homes, ja que les dones que el practiquen són només el 32,5%. A l'altre extrem, cal destacar que els esports que estan més feminitzats, com l'aiguagim, l'aerobic/step, la ioga o el tai-txi, són esports bastant minoritaris i no es troben entre els esports més practicats.

Així doncs, tant l'accés a la pràctica esportiva, com la segregació segons sexe dels diferents esports, es donen pel fet que els rols de gènere, estan incorporats a tots els àmbits de la vida quotidiana i tenen un impacte en les decisions que prenen en el nostre dia a dia, ja que estan presents en la construcció de la nostra identitat, i en l'imaginari col·lectiu, també hi ha els estereotips que determinen quins esports són adequats per homes i quins esports són adequats per dones. El present informe pretén abordar fins a quin punt, aquests rols i estereotips es mantenen en l'imaginari dels nens i nenes i nois i noies, que són qui ens representarà en el futur.

Pel que fa a la **segregació vertical**, aquest és un altre fenomen que fa referència a la distribució desigual, en funció del sexe de la pràctica esportiva en funció de la categoria, en el cas de la pràctica esportiva, en funció de si es participa de competicions, si s'està federat o si es rep alguna retribució per aquesta pràctica. En definitiva, observar si es produeix el fenomen de la segregació vertical, es tracta de percebre si les dones participen de la pràctica esportiva relacionada amb l'àmbit públic i reconegut socialment.

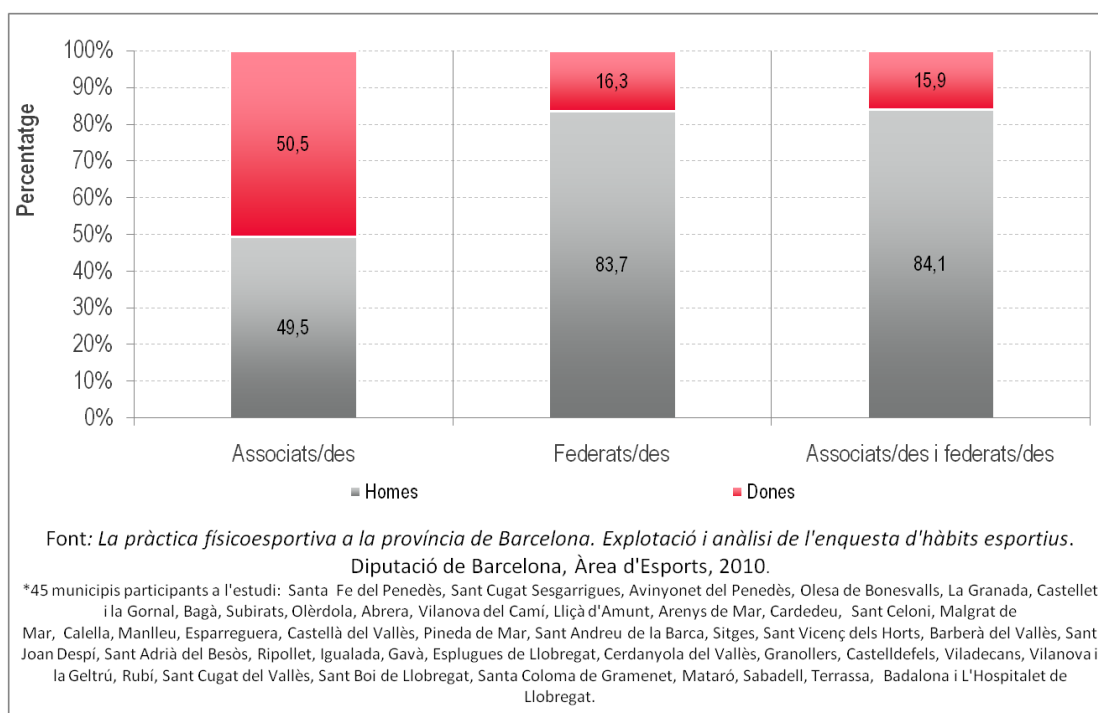
Pel que fa a la competició, nois i noies no participen en competicions amb la mateixa proporció, tal com s'observa al gràfic següent. Així, mentre el 77% dels nois que practiquen esport, participen en competicions i partits, només ho fan un 46% de les dones. Participar en competicions implica portar la pràctica esportiva a l'àmbit públic, àmbit associat tradicionalment al gènere masculí, i les següents dades mostren com encara a l'actualitat, els homes participen més en aquest tipus de pràctiques. Aquest fet pot venir donat perquè les famílies potencien la participació dels nois i noies en aquests espais, o perquè els i les pròpies joves conceben que l'espai de competició els hi pot ser propi o no.

Gràfic 2. Participació en competicions i partits segons sexe. Barcelona, 2013

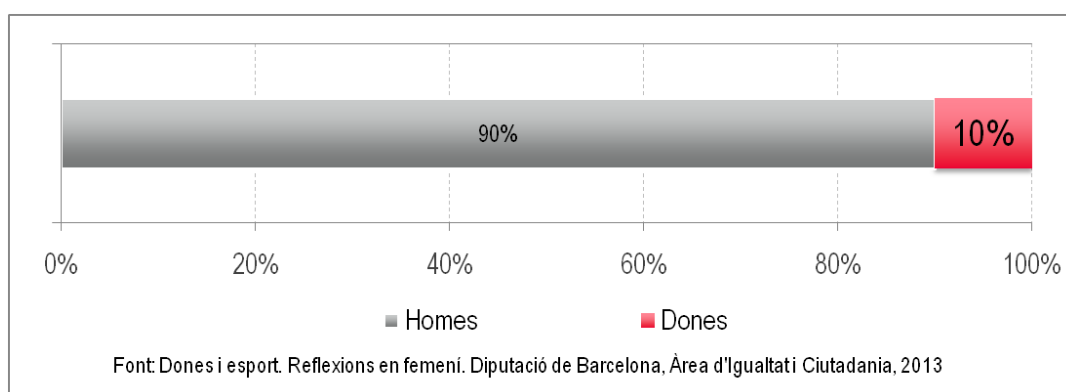
El següent gràfic mostra la participació d'homes i dones que formen part d'associacions i federacions esportives. S'observa que entre les persones associades, la proporció d'homes i dones és molt similar, tot i que lleugerament superior per les dones. Pel que fa a les persones federades, però, la proporció d'homes és molt superior a la de les dones, superant el 80%. Així, a l'observar la proporció d'associats/des i federats/des, els homes són la gran majoria, situant-se al 84% mentre les dones només són el 16% restant.

Gràfic 3. Pertinença a alguna associació o federació esportiva segons sexe. Municipis participants* de la província de Barcelona. Població de 16 anys o més que practica algun esport

Així doncs, les dones participen menys de les federacions, que són la forma més institucionalitzada de l'esport, on aquest és més reconegut, on és més competitiu i és on s'organitzen i es prenen les decisions respecte aquell esport. En aquest mateix sentit, el gràfic següent mostra la proporció de dones directives en les federacions esportives catalanes, que representen només el 10% del total de persones en aquests càrrecs de direcció i representació. Aquestes dades certifiquen doncs, que les dones participen de les activitats esportives de forma desigual a la dels homes, ja que no ocupen espais de representació i direcció de les entitats esportives.

Gràfic 4. Presència de dones directives en les federacions esportives catalanes, 2004

Per altra banda, cal tenir en compte que l'esport televisat, aquell associat al prestigi i reconeixement social, és en la major part dels casos l'esport masculí. La premsa esportiva a més, fa referència a l'esport femení només en casos excepcionals; dels articles de primera plana que parlen d'esport, només un 3,2% estan dedicats a l'esport femení¹⁰. Els Jocs Olímpics són un exemple de moments puntuals on es parla del paper de les dones a l'esport, ja que la participació d'homes i dones és similar, perquè pràcticament tots els esports tenen la competició masculina i la competició femenina. En altres casos on les dones apareixen als mitjans, tot i que de manera molt minoritària, ja que l'any 2004 els/les esportistes van ser el 27,9% de les persones esmentades als informatius de totes les cadenes de televisió, però d'aquest 27,9% tan sols un 0,2% eren dones¹¹, sovint es parla d'elles sexualitzant els seus cossos, i fent més èmfasi en altres aspectes que no són els seus triomfs esportius, tal com es fa amb els homes.

En aquest mateix sentit, la proporció d'homes que es dediquen professionalment a l'esport com a única activitat professional és molt superior a la proporció de dones esportistes professionals, ja que l'esport femení professional no implica els salaris, la publicitat o l'estatus que s'atribueix als homes. Aquest aspecte genera una falta de referents per a les nenes i dones que vulguin dedicar-se a l'esport, ja que no veuen que aquesta opció sigui viable.

Tot el que s'ha exposat determina l'imaginari de nens i nenes respecte l'esport. El present estudi pretén conèixer si, els nens i nenes consideren que hi ha determinats esports més adequats per les persones del sexe masculí que pel sexe femení o a l'inrevés. Aquest imaginari dels nens i nenes d'avui és un indicador que permetrà observar si les desigualtats esmentades a aquest apartat es mantindran en els pròxims anys, ja que les seves percepcions respecte aquesta qüestió serà, segur, un aspecte a tenir en compte, alhora de prendre la decisió de practicar algun esport o no practicar-l'ho, quin esport es practica i de quina manera es fa.

¹⁰ *Dones i esport. Reflexions en femení*. Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania, 2013

¹¹ *Dones i esport. Reflexions en femení*. Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania, 2013

3. Metodologia

3.1. Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi de l'informe és la percepció de neutralitat dels nens i les nenes escolaritzats a la ciutat de Barcelona en l'ensenyament obligatori.

3.2. Mostra

Els subjectes d'estudi són els nens i nenes que estudien en centres educatius de la ciutat de Barcelona. Per realitzar l'estudi s'ha seleccionat els alumnes matriculats a 4^t i 6^è de primària i a 2ⁿ i 4^t d'ESO, el que representa un total de 55.268 alumnes, dels quals un 49,17% són noies i un 50,83% són nois. La taula següent mostra el nombre d'alumnes, total i per gènere, per a cada ensenyament.

Taula 1. Nombre d'alumnes, total i per gènere, matriculats als ensenyaments objectes d'estudi per al curs 2017-2018.

Ensenyaments	Sector públic i privat		
	Dones	Homes	TOTAL
4t primària	6.800	7.250	14.050
6è primària	6.768	6.971	13.739
2n ESO	6.917	7.282	14.199
4t ESO	6.691	6.589	13.280
TOTAL	27.176	28.092	55.268

Font: Departament d'Ensenyament. Servei d'Indicadors i Estadística. Estadística de l'ensenyament. Avanç de resultats. Curs 2017-2018. Data 16/10/2017

L'elecció d'aquests cursos s'ha realitzat amb l'objectiu d'assolir un espectre prou ampli de la infantesa i adolescència de la ciutat, a més de permetre veure una certa evolució segons les edats. En el plantejament de l'estudi s'ha previst la possibilitat que aquest es realitzi de forma anual o bianual amb caràcter panel, el que implicaria poder veure l'evolució de les diferents aules dels mateixos centres en un període temporal que cobreix bona part de l'etapa educativa obligatòria.

La mostra s'ha escollit tenint en compte aspectes territorials, amb la intenció de tenir alumnes de primària i de l'ESO per a cada districte. Per això s'ha fet un mostreig estratificat amb selecció per

conglomerats, essent les unitats de selecció els centres i enquestant a tot l'alumnat subjecte de l'estudi matriculat.

El disseny mostrat inicial preveu una selecció de 1.000 alumnes repartits pels districtes amb una distribució de 500 alumnes de primària i 500 alumnes d'ESO. Per la selecció dels centres, el Consorci d'Educació de Barcelona ha proporcionat un llistat de centres que podrien sentir afinitat per l'estudi i estar disposats a participar. L'equip de camp ha gestionat els contactes procurant captar el major nombre de centres participants.

Les contingències i els imponderables han comportat que, tot i haver proposat la participació a tots els centres educatius que se'ns han proposat, tant en una primera selecció com en una segona, no s'ha pogut assolir el nombre total d'alumnes desitjat. La taula següent mostra els centres que finalment han participat, el nombre de línies i els estudiants de cadascun d'ells.

Taula 2. Nombre de respostes segons centre i curs.

Ensenyament i centre		Línies	Primària		ESO		Total
			4t	6è	2n	4t	
Primària	Escola Ítaca (Les Corts)	2/2	43	47			90
	Escola Lluís Vives (Sants-Montjuïc)	1/1	23	20			43
	Escola Tomàs Moro (Nou Barris)	1/2	19	31			50
ESO	IES Quatre Cantons (Sant Martí)	4/2			83	47	130
	Escola Pia Sant Antoni (Ciutat Vella)	4/4			109	91	200
Total		12/11	85	98	192	138	513
			(183)		(330)		

Amb aquestes dades, tenint en compte que l'elecció dels individus no s'ha fet de forma directa sinó a partir de les escoles, l'error mostrat pel conjunt de la població objecte d'estudi és del 4,4%, en situació de màxima indeterminació i per a un nivell de confiança del 95,5%. Per l'anàlisi, les dades han estat ponderades d'acord amb els pesos relatius esperats per a cada curs en el conjunt de l'univers.

3.3. Qüestionari

El qüestionari s'ha dissenyat preveient una durada de 30 minuts per cada alumne. A les enquestes realitzades fins el moment, l'alumnat triga una mitjana de 33 minuts per respondre totes les preguntes.

Les preguntes del qüestionari es formulen per donar resposta a la demanda de l'índex de neutralitat i, a més, amb l'objectiu de fer una mínima contextualització dels resultats en termes de socialització. Per aquest motiu, les preguntes giren al voltant de quatre eixos diferenciats:

- Pràctica esportiva (tant genèrica com habitual)
- Valors i actituds relacionats amb cada esport
- Valors i actituds relacionats amb el gènere
- Esports relacionats amb el gènere

El mètode de gestió del qüestionari és doble. El primer plantejament per la realització de l'estudi era que els centres educatius reservessin l'aula d'informàtica durant un matí, durant el qual persones de l'equip de la investigació ens traslladaríem al centre i aniríem rebent les diferents classes que han de respondre el qüestionari. Aquesta formulació s'ha pogut pactar amb alguns centres. D'altres, però, han preferit autogestionar-se el qüestionari i el temps de resposta, de manera que se'ls ha facilitat l'enllaç de l'enquesta i els codis d'identificació de l'aula.

4. Anàlisi de les dades

El present informe es proposa respondre a les següents preguntes en relació a la percepció de la neutralitat de gènere dels esports, per part de nois i noies d'entre 10 i 16 anys:

- Quin és l'índex de neutralitat dels esports?
- Quins són els esports amb una càrrega de gènere més elevada?
- Quines són les qualitats esportives amb una càrrega de gènere més elevada?
- Quins són els valors associats a l'esport amb una càrrega de gènere més elevada?
- Coincideix l'atribució de càrrega de gènere als esports amb l'atribució de càrrega de gènere als diversos valors i les diverses qualitats esportives associades a cada esport?

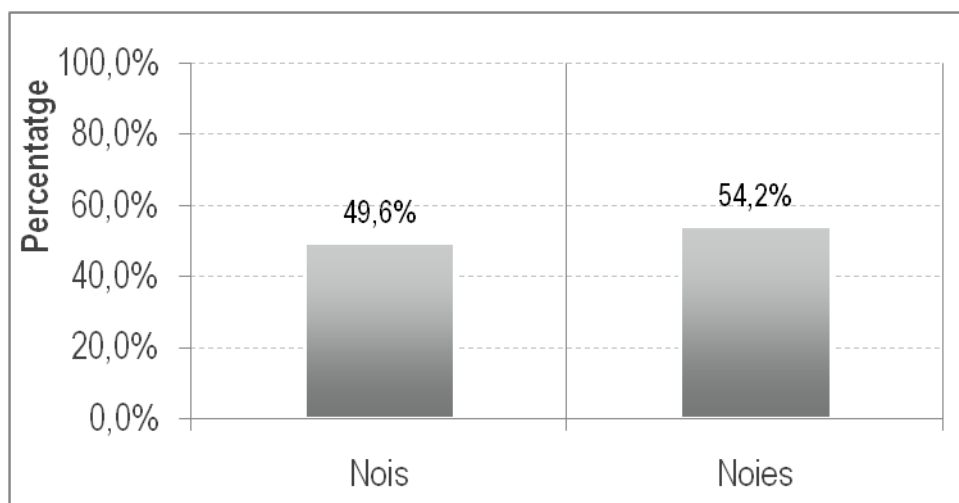
De cadascuna de les qüestions plantejades, s'observarà si els resultats són diferents en funció del sexe de les persones que han respost l'enquesta i del curs, com a indicador explicatiu de l'edat aproximada.

1. L'índex de neutralitat dels esports

L'índex de neutralitat dels esports és el percentatge de nois i noies que consideren que tots els esports són neutres pel que fa a la seva assignació de gènere. És a dir, la proporció de joves respecte el total de la mostra que considera que no hi ha esports de nois i esports de noies.

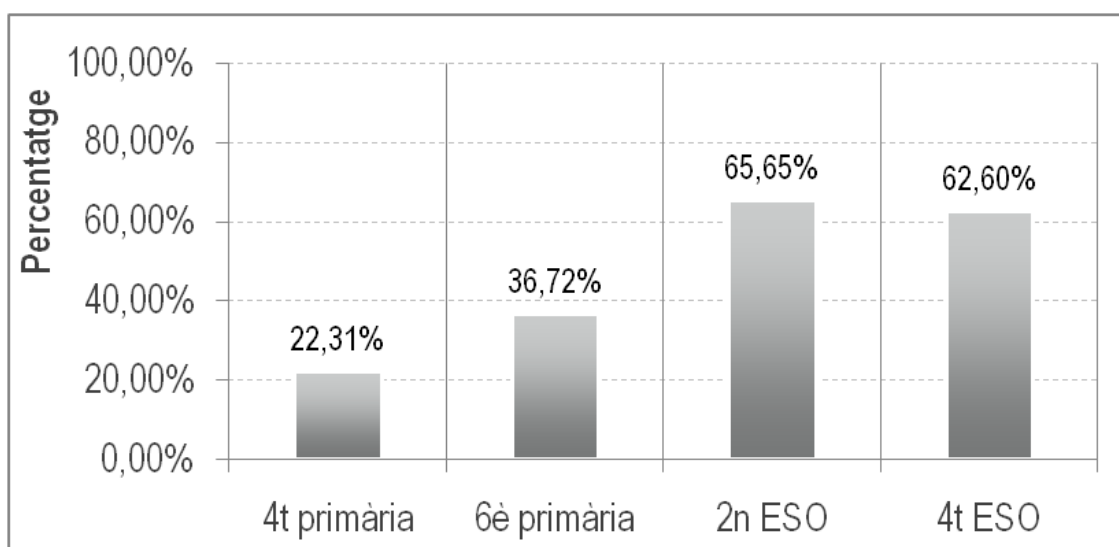
L'índex de neutralitat dels esports pel conjunt de la mostra és del 51,9%. Això vol dir que només el 51,9% de les persones que han respost l'enquesta opinen que tots els esports són neutres. Al calcular aquest índex en funció del sexe de les persones que han respost, s'observa que l'índex de neutralitat dels esports de les noies és lleugerament superior que el dels nois, del 54,2% per les noies versus del 49,6% pels nois.

Gràfic 5. Índex de neutralitat de l'esport segons sexe

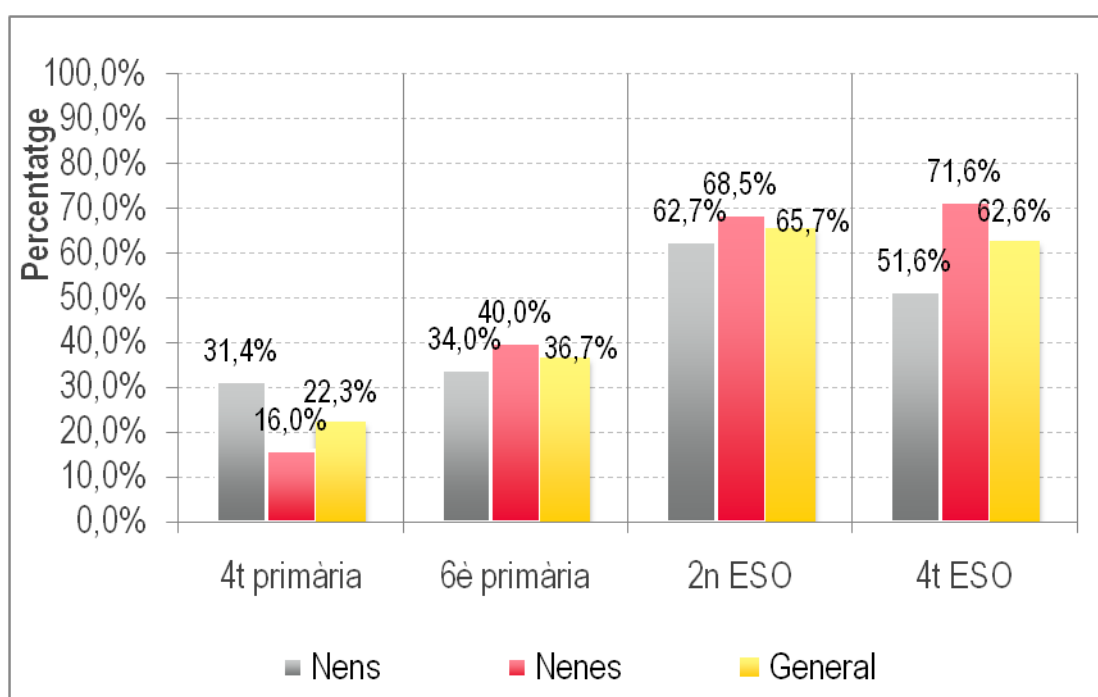
A l'observar l'índex de neutralitat dels esports en funció del curs, s'observa que, amb excepció de l'alumnat de 4t d'ESO que presenta un índex de neutralitat lleugerament inferior al de l'alumnat de 2n d'ESO, a major curs, més creix aquest índex. Tal com s'observa al gràfic següent, fer-se gran és un factor que fa percebre en major mesura que els esports no tenen marca de gènere. Aquesta qüestió podria significar que els nens i nenes de primària perceben en major mesura que l'alumnat d'ESO el fet que l'esport no queda al marge dels rols de gènere.

Gràfic 6. Índex de neutralitat dels esports segons curs

Tenint en compte el sexe de l'alumnat, el gràfic 7 mostra com, en el cas de les noies, a major edat més elevat és l'índex de neutralitat dels esports, amb diferències rellevants entre 6è de primària i 2n d'ESO. En el cas dels nois, la tendència és similar, malgrat que l'índex de neutralitat és molt més elevat entre els nois que entre les noies de 4t de primària, i és completament invers entre l'alumnat de 4t d'ESO. Aquestes dades mostren doncs com a major edat, nois i noies consideren en major mesura que els esports no tenen marca de gènere. Cal destacar però, que els nois varien menys que les noies la seva percepció respecte aquesta qüestió en les diferents edats.

Gràfic 7. Índex de neutralitat dels esports segons curs i sexe

Aquests resultats contradiuen la percepció segons la qual, a major edat, major és la incorporació a la pròpia identitat dels rols i els estereotips de gènere entre els i les adolescents. Les dades mostren doncs, com a major edat, menor és la percepció de la marca de gènere als esports, afirmació que pot explicar-se per diversos motius: per una banda, podria donar-se que a més edat, creixés la percepció que no és adequat –socialment acceptat- atribuir càrrega de gènere als esports. Per altra banda, el treball que han portat a terme els centres educatius per educar en favor de la igualtat de gènere i per reduir els rols i els estereotips de gènere, pot ser que hagi tingut un impacte en l'alumnat de l'ESO en major mesura que entre l'alumnat de primària, on no s'han destinat tants esforços a aquesta tasca.

El present informe no disposa de suficients dades com per determinar quines d'aquestes hipòtesis, o altres, expliquen la realitat. Tot i així, cal aprofundir en aquesta qüestió per tal de poder planificar les polítiques públiques, esportives i d'igualtat, de manera acurada.

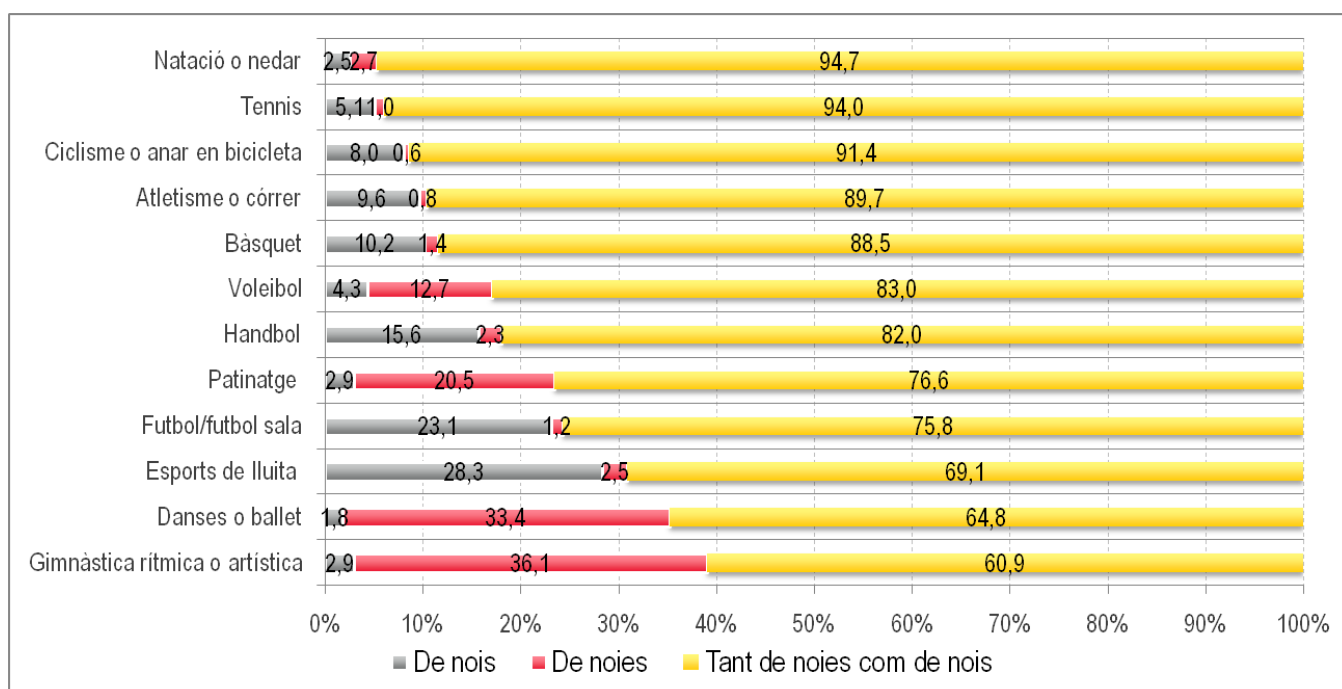
L'índex de neutralitat de gènere dels esports és del 51,9%, i és lleugerament superior per les noies que pels nois.

2. La marca de gènere dels esports

Més enllà de l'índex de neutralitat dels esports, que contempla la percepció de l'atribució de gènere de la totalitat dels esports en el seu conjunt, en aquest apartat es mostrarà quina és la marca de gènere dels esports, és a dir, analitzar com els nois i noies de la ciutat de Barcelona perceben que cada esport és propi o és més adequat per a nois o per a noies. Així, la marca de gènere de cada esport és la percepció sobre si aquell esport està associat a la masculinitat, a la feminitat o té una marca de gènere neutre, i per tant, és un esport que no s'associa a cap gènere.

Així doncs, els esports que es perceben com a propis de les noies o associats a la feminitat, són la gimnàstica rítmica o artística (amb un 36,1% de les respostes en aquest sentit), les danses o el ballet (amb un 33,4% de les respostes) i el patinatge (amb un 20,5% de les respostes). Pel que fa als esports que es perceben com a propis dels nois, són els esports de lluita (amb un 28,3% de les respostes) i el futbol (amb un 23,1% de respostes). A l'altre extrem, els esports amb menys marca de gènere, que són percebuts com a esports tant de nois com a noies són, per aquest ordre, la natació (amb un 94,7% de respostes en aquest sentit), el tennis (amb un 94,0% de les respostes) i finalment, el ciclisme o l'anar en bicicleta (amb un 91,4% de les respostes).

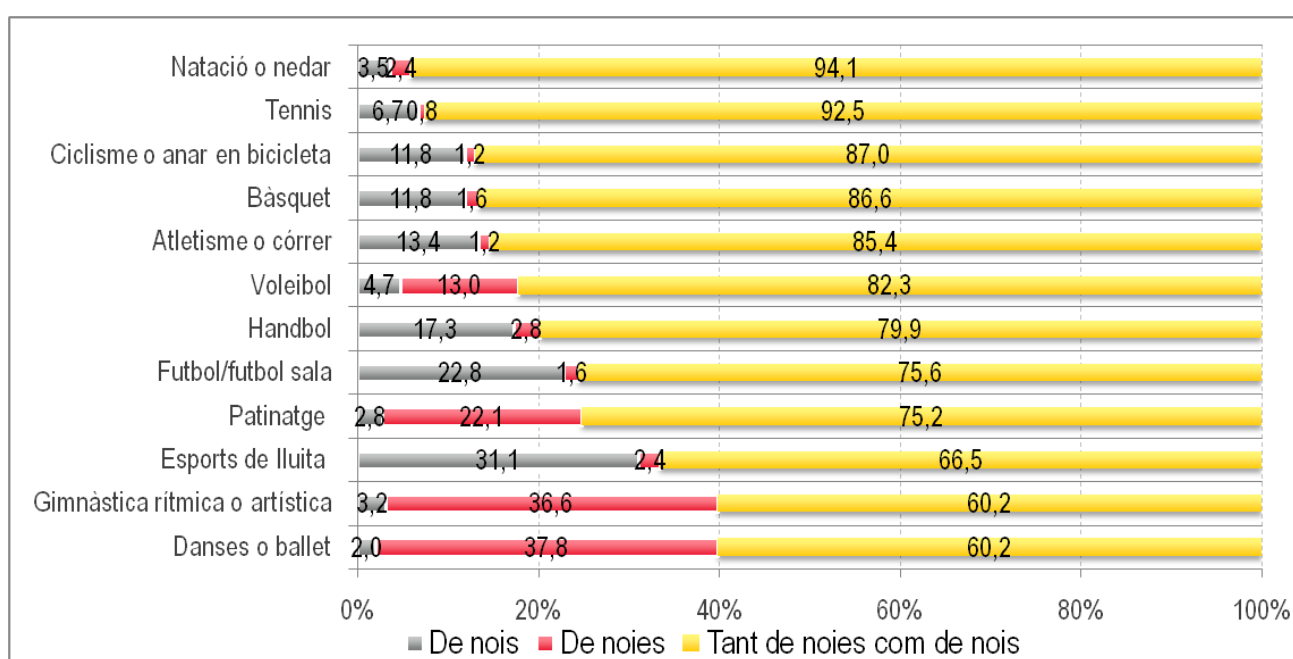
Gràfic 8. Marca de gènere dels esports

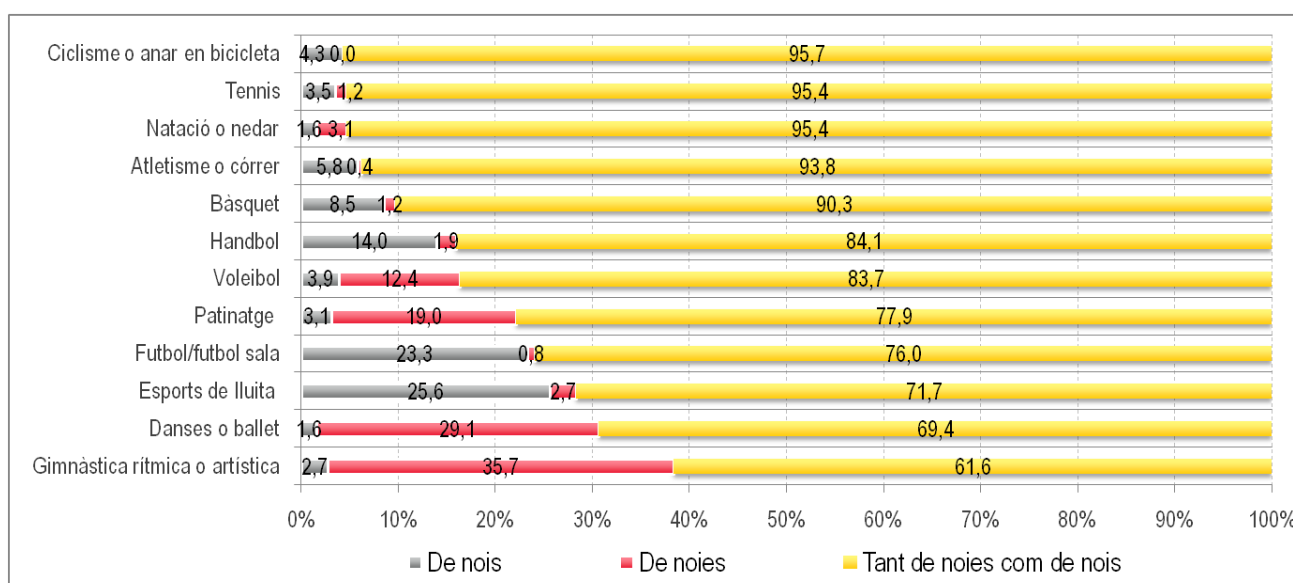
A l'observar les respostes en funció del sexe s'observa que no hi ha diferències significatives entre les percepcions de nois i noies, tal com s'observa als gràfics següents.

Malgrat les tendències són molt similars, es detecta que els nois atorguen una marca de gènere superior en 1,5 punts percentuals, com a mínim, a la marca de gènere que atorguen les noies per tots els esports. El cas on es detecta una major diferència entre la percepció de noies i nois és el de les danses o el ballet, on el 60,2% dels nois consideren que és un esport tant de nois com de noies, mentre que aquesta proporció entre les noies és del 69,4%, és a dir, 9,2 punts percentuals superior.

Gràfic 9. Marca de gènere dels esports segons sexe: nois

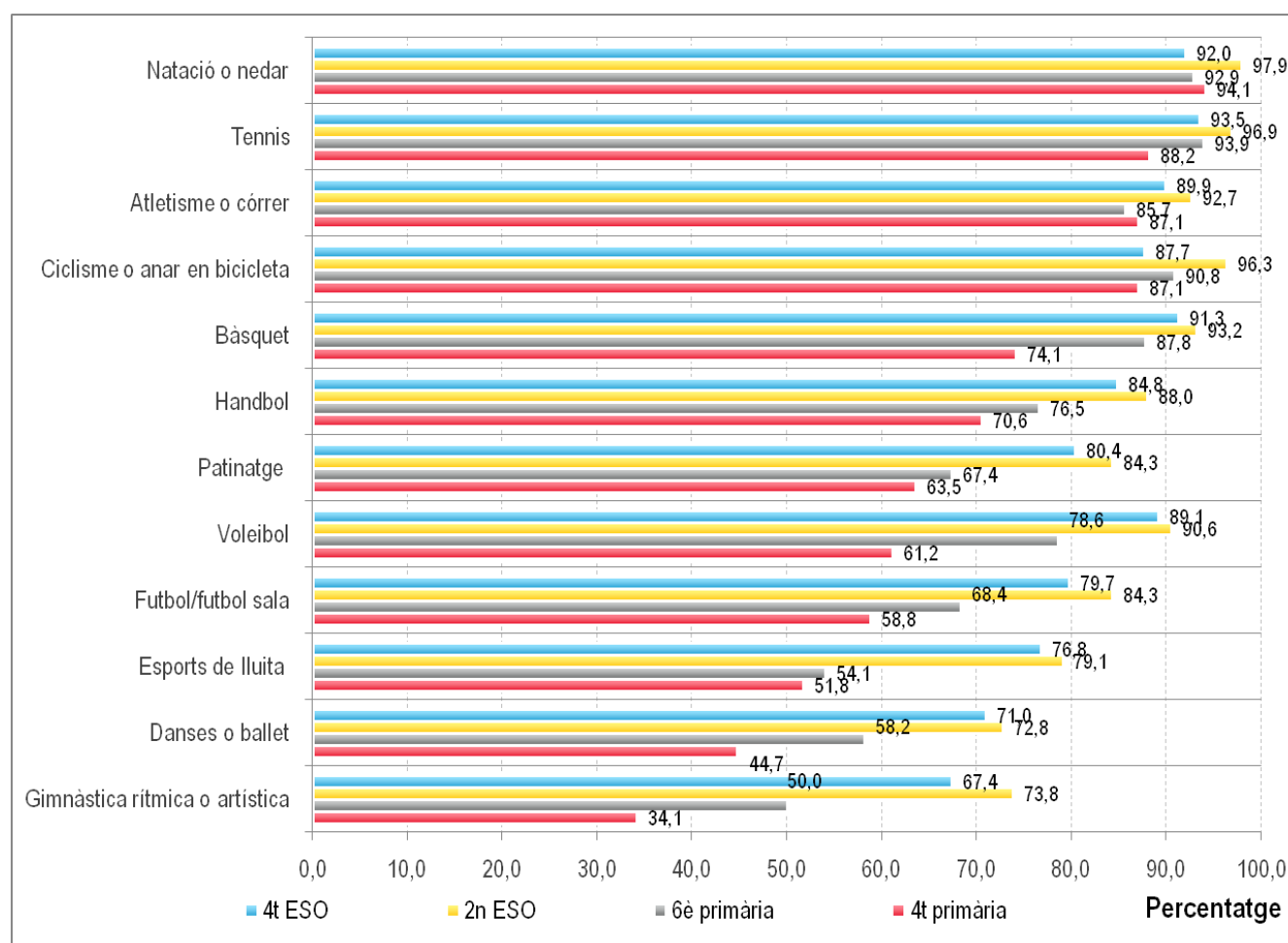

Gràfic 10. Marca de gènere dels esports segons sexe: noies

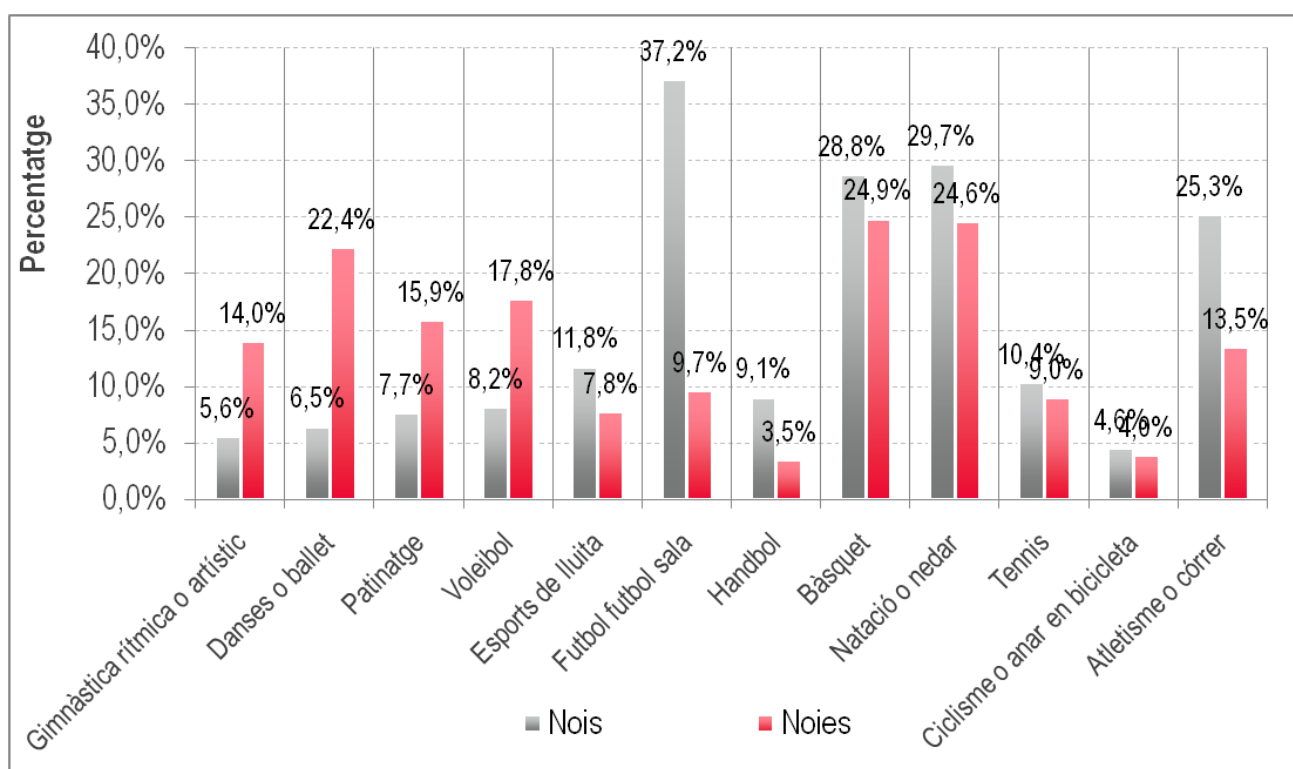
En funció del curs, la càrrega de gènere – que és el grau de l'associació de la marca de gènere - dels esports segueix la mateixa tendència que la de l'índex de la neutralitat dels esports: amb l'excepció de l'alumnat de 4t d'ESO, la tendència que s'observa al gràfic següent és que, a major edat, menor càrrega de gènere atribuïda als esports, per la major part d'aquests. S'observa però que, en els esports amb més càrrega de gènere, ja sigui un esport associat a la masculinitat o a la feminitat, creix la diferència entre la percepció de l'alumnat en funció del curs. Així, mentre les respostes de l'alumnat de 2n d'ESO i 4t d'ESO es manté amb percentatges bastant elevats, superiors en tots els casos al 65%, entre les respostes de l'alumnat de 4t i 6è de primària, els percentatges associats a la neutralitat de gènere decreixen fins al 34%. Aquestes dades mostren doncs, com l'alumnat d'edat més jove atribueix més càrrega de gènere a esports com la gimnàstica rítmica o artística, les danses o el ballet i els esports de lluita, entre els més destacats, amb diferències significatives respecte els valors de les respostes de l'alumnat d'ESO.

Gràfic 11. Percentatge de respostes "tant noies com nois" a cada esport segons curs

L'anàlisi realitzat mostra com la percepció de la marca de gènere dels esports està relacionat directament amb la pràctica esportiva de nois i noies. Tal com mostra el gràfic 12, els esports que reben una marca de gènere associada a la feminitat més forta són aquells esports que les noies practiquen en una proporció molt superior respecte els nois: gimnàstica rítmica o artística, danses o ballet, patinatge i voleibol. En el sentit contrari, aquells esports amb una marca de gènere assignada a la masculinitat més forta són aquells on la proporció d'homes que els practiquen habitualment és més alta en relació a la proporció de noies; esports de lluita, futbol o futbol sala, handbol i bàsquet. Tot i així, la tendència del bàsquet és molt propera a la dels esports que majoritàriament han obtingut valoracions de neutralitat de gènere, com la natació o nedar, el tennis, el ciclisme o anar en bicicleta o l'atletisme o córrer, on la diferència entre la pràctica d'aquests esports entre nois i noies és molt més baixa.

Gràfic 12. Pràctica esportiva habitual segons sexe

Nois i noies atribueixen marca de gènere als esports.

A més edat, menor és l'atribució de marca de gènere als esports.

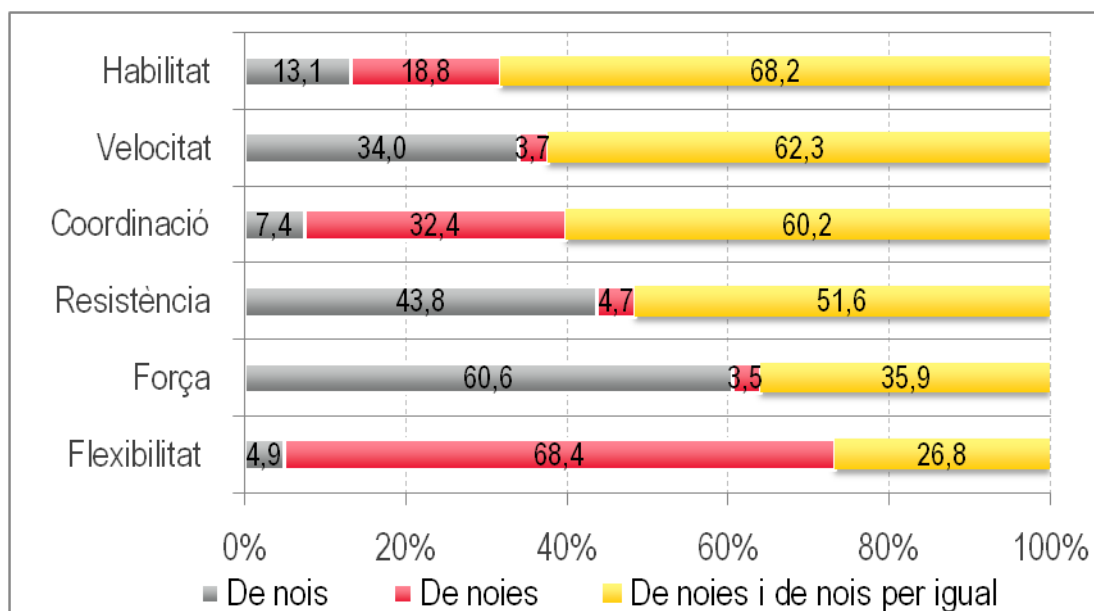
L'atribució de marca de gènere podria influir en la pràctica esportiva de nois i noies.

3. Les qualitats esportives amb càrrega de gènere

Malgrat que les qualitats esportives no tenen perquè estar associades a la masculinitat o a la feminitat, ja que són habilitats que es poden treballar i es milloren a través de la pràctica, el següent gràfic mostra com, des de la perspectiva dels nois i noies enquestats, hi ha qualitats esportives associades directament al sexe de les persones. Així, la força és la qualitat que s'associa d'una manera més clara als nois, amb un 60,5% de les respostes en aquesta línia, mentre la flexibilitat és la característica que s'associa d'una manera més clara a les noies amb un 68,4% de les respostes en aquest sentit. Pel que fa a la resta de qualitats, totes elles obtenen un percentatge superior al 50% que les atribueix a característiques tant de noies com de nois. Tot i així, la velocitat és vista com a una qualitat masculina pel 33,9% de les persones responents, i l'habilitat i la coordinació són vistes com a qualitats associades a la feminitat amb percentatges del 18,8 i 32,4 respectivament.

Aquestes xifres mostren doncs, com la concepció col·lectiva d'infant i joves és que el sexe i les característiques biològiques del cos d'homes i dones determinen les seves capacitats per disposar de determinades qualitats.

Gràfic 13. Càrrega de gènere de les característiques físiques

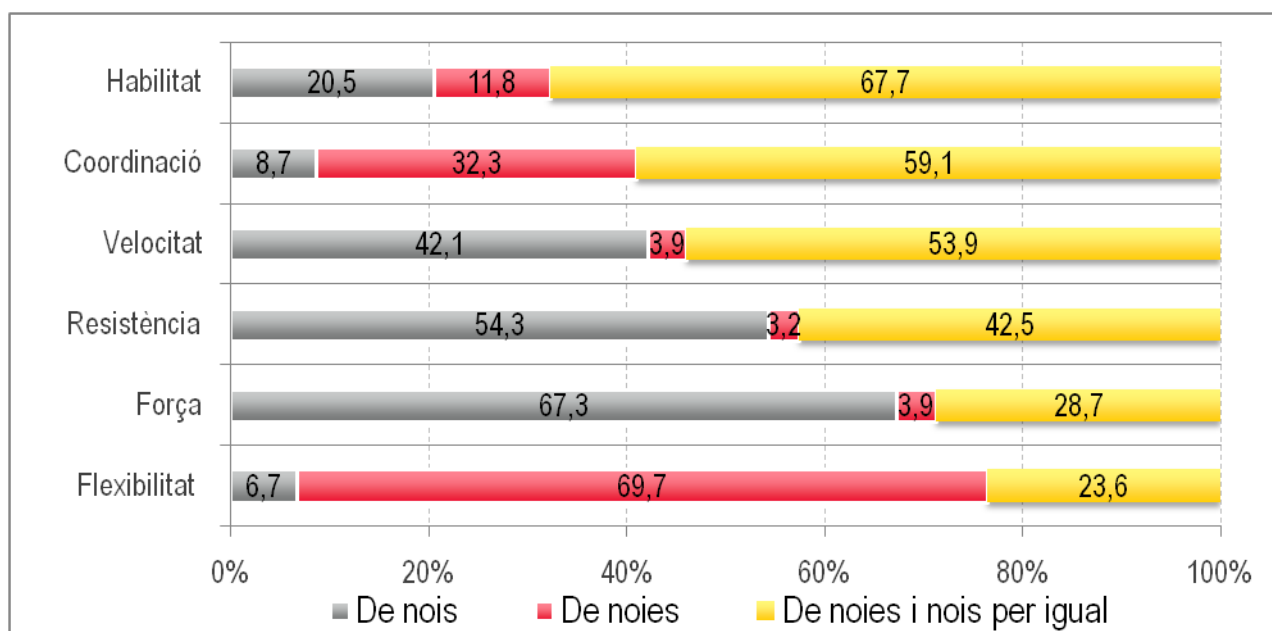

Contràriament al que s'havia observat a partir de l'índex de neutralitat dels esports, la càrrega de gènere de les característiques físiques és més elevada per les noies que pels nois, tal com s'observa als gràfics següents. Cal destacar també que, pels nois, la característica física amb menys càrrega de gènere és l'habilitat amb un 67,7% de les respostes en aquest sentit, mentre per les noies, la

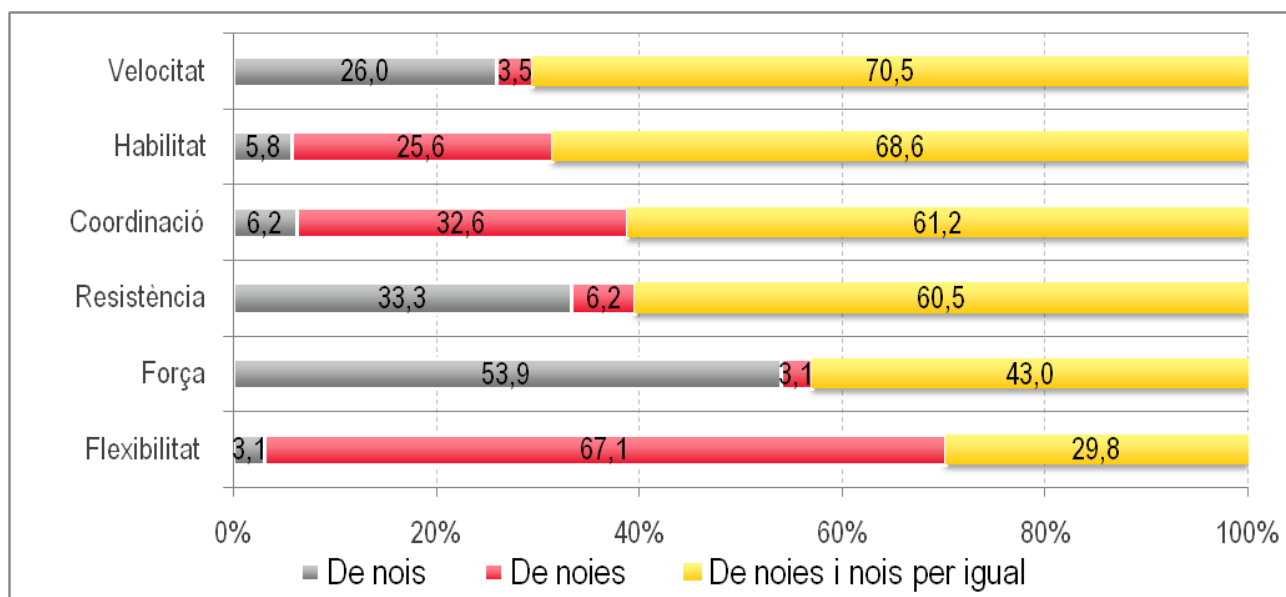
característica física amb menys càrrega de gènere és la velocitat, amb un 70,5% de les respostes en aquest sentit.

Aquesta diferència mostra que la percepció respecte la marca de gènere de les característiques associades als esports varia, en alguns casos, en funció del sexe; així, l'habilitat és una característica que les noies atribueixen en una proporció molt més elevada que els nois a la feminitat. Per la resta de les característiques, les percepcions de la marca de gènere són similars entre nois i noies, però cal destacar que els nois valoren com a propis de la masculinitat, en major mesura que les noies, les característiques associades a la feminitat. Alhora les noies valoren com a pròpies de la feminitat, en major mesura que els nois, les característiques associades a la masculinitat. Així, els nois responen en un 6,7% dels casos que la flexibilitat està associada a la masculinitat mentre que les noies només ho fan en un 3,1% dels casos. Alhora, les noies consideren que la resistència és una característica associada a la feminitat en un 6,2% dels casos, mentre els nois només ho consideren així en un 3,2% dels casos. Aquestes dades mostren doncs, l'existència d'un cert biaix segons el qual, cada sexe veu com a pròpies determinades característiques que majoritàriament no s'atribueixen al gènere associat a aquell sexe.

Gràfic 14. Càrrega de gènere de les característiques físiques segons sexe: nois

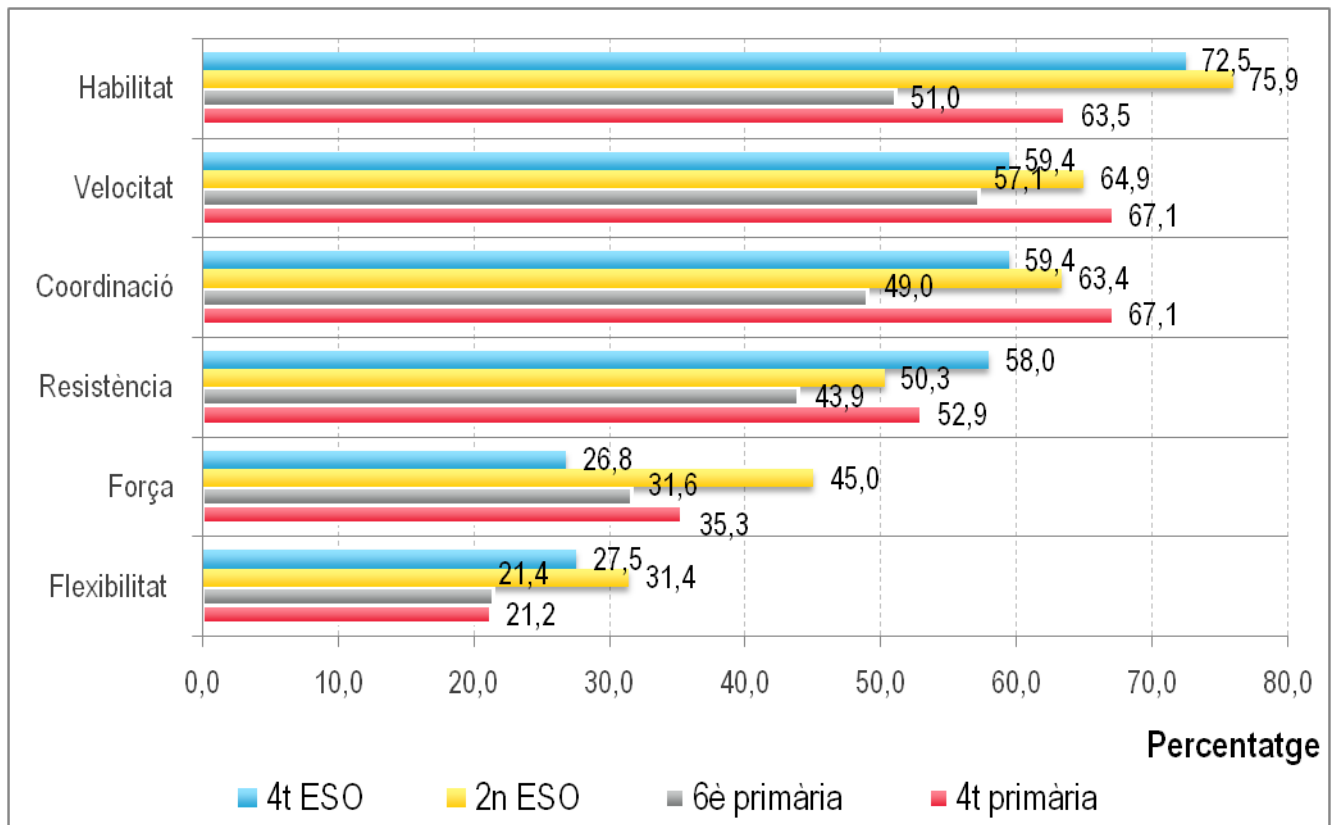
Gràfic 15. Càrrega de gènere de les característiques físiques segons sexe: noies

En funció del curs, s'observa que l'alumnat de 6è de primària és qui atribueix una càrrega de gènere més elevada a les característiques físiques, així, els percentatges de respostes "per igual per noies i nois" són les més baixes per totes les característiques proposades. A l'altre extrem, l'alumnat de 4t de primària i de 2n d'ESO és qui atribueix una marca de gènere més feble a aquestes característiques físiques.

Malgrat aquestes diferències, no hi ha diferències significatives en l'atribució de marca de gènere a les característiques associades als esports, és a dir, la proporció de nois i noies que atribueixen a la masculinitat o a la feminitat cada característica és similar per tots els cursos.

Gràfic 16. Percentatge de respostes "per igual per noies i nois" de les característiques físiques segons curs

Nois i noies atribueixen càrrega de gènere a les característiques físiques associades als esports.

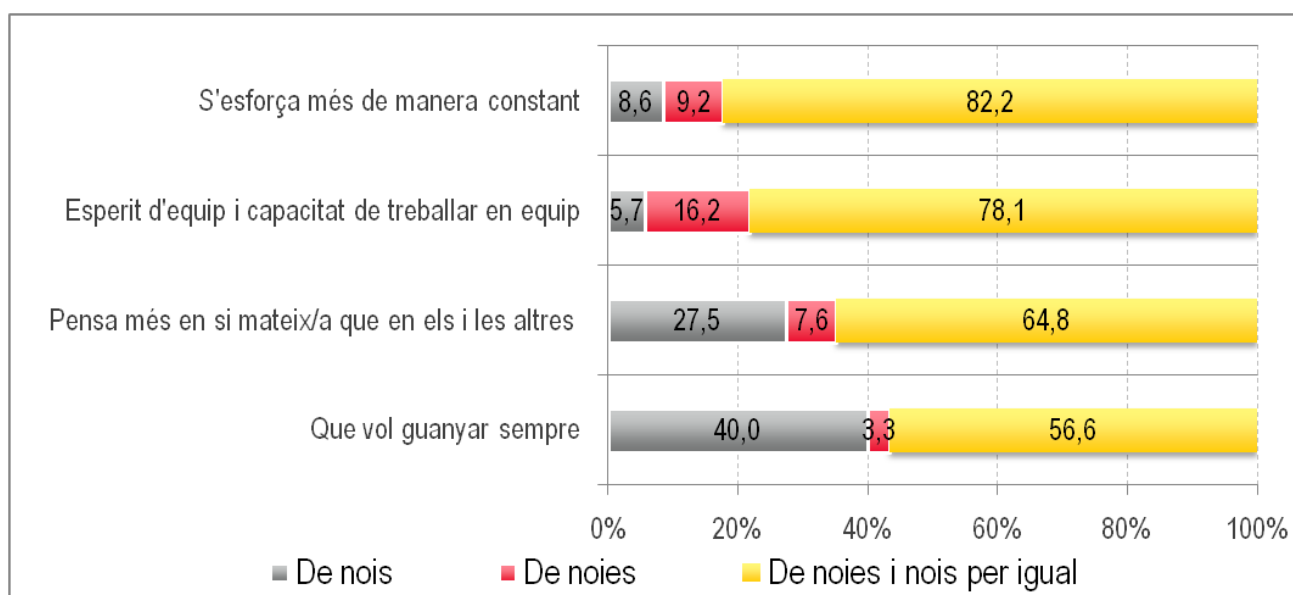
Les noies ho fan en una proporció major a la dels nois

4. Quins són els valors associats a l'esport amb una càrrega de gènere més elevada?

A l'enquesta facilitada a l'alumnat es preguntava per quatre valors associats a l'esport: la cooperació i l'esperit d'equip, el ser competitiu, expressat a l'enquesta com "voler guanyar sempre", l'individualisme, expressat a l'enquesta com "pensar més en si mateix/a que en els i les altres" i l'esforç i la constància. En aquest apart s'observa si aquests valors són associats a la feminitat o a la masculinitat per part de l'alumnat.

Tal com s'observa al següent gràfic, els quatre valors proposats obtenen una majoria de respostes en favor de la neutralitat de gènere, amb valors superiors al 56% en aquest sentit. Cal destacar també que, en comparació a les característiques físiques, els valors obtenen una marca de gènere menor. Tot i així, el "voler guanyar sempre" és el que obté una marca de gènere més elevada amb un 40,0% de respostes que l'associen a la masculinitat. L'individualisme també rep un percentatge de respostes notable que l'associen a la masculinitat, però en menor mesura, amb un 27,5% de les respostes. El valor que més s'associa a la feminitat és el de la cooperació i l'esperit d'equip, tot i que només hi ha un 16,2% de les respostes en aquest sentit.

Gràfic 17. Càrrega de gènere dels valors associats als esports

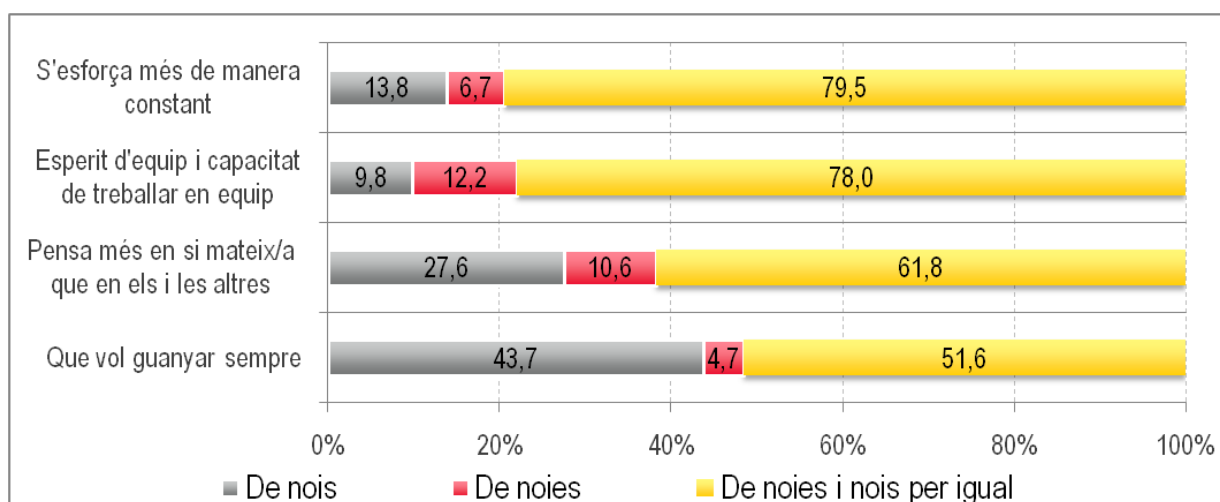

En funció del sexe de qui ha respost l'enquesta, les respostes són similars, tot i així, les noies aposten en major proporció per no atorgar marca de gènere als valors proposats, i els seu percentatge de resposta en aquesta línia és major que entre els nois. Tot i així, aquesta és la resposta majoritària en

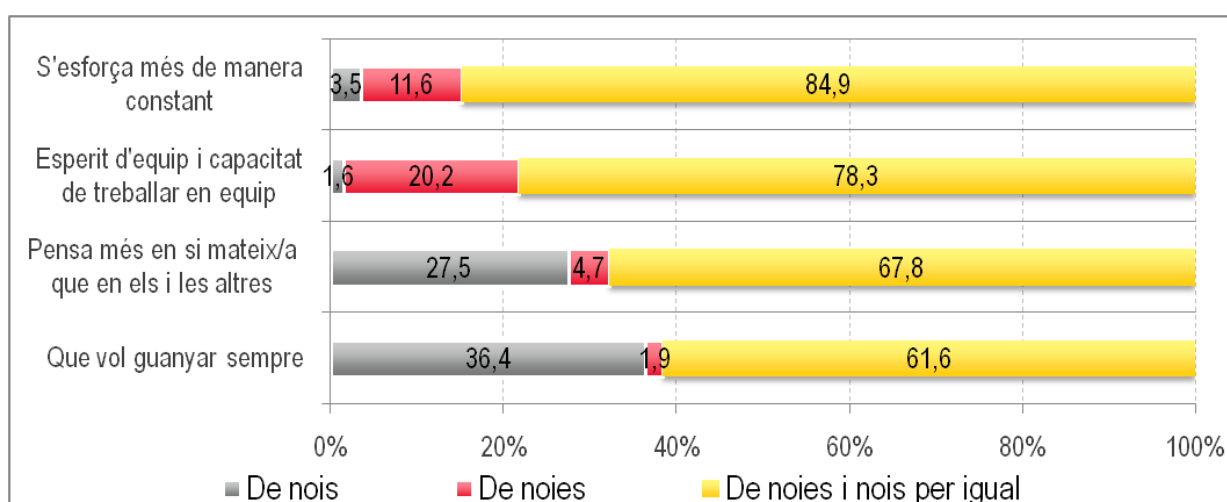
tots els casos.

Analitzant cada valor de manera independent, i partint del fet que la resposta “de noies i de nois per igual” és sempre majoritària, s’observa que, tant nois com noies, opinen que els valors del ser competitiu i el voler guanyar sempre són masculins. Pel que fa als valors de l’esforç i la constància i l’esperit d’equip, les respostes entre noies i nois presenten diferències importants; els nois opinen, en una proporció similar de respostes que aquests valors són propis del gènere masculí i propis del gènere femení. Entre les noies, en canvi, aquests valors s’associen en percentatges molt majors només a la feminitat, així la proporció de noies que atribueix aquests valors com a propis de la masculinitat és inferior al 4%.

Gràfic 18. Càrrega de gènere dels valors associats a l’esport: nois

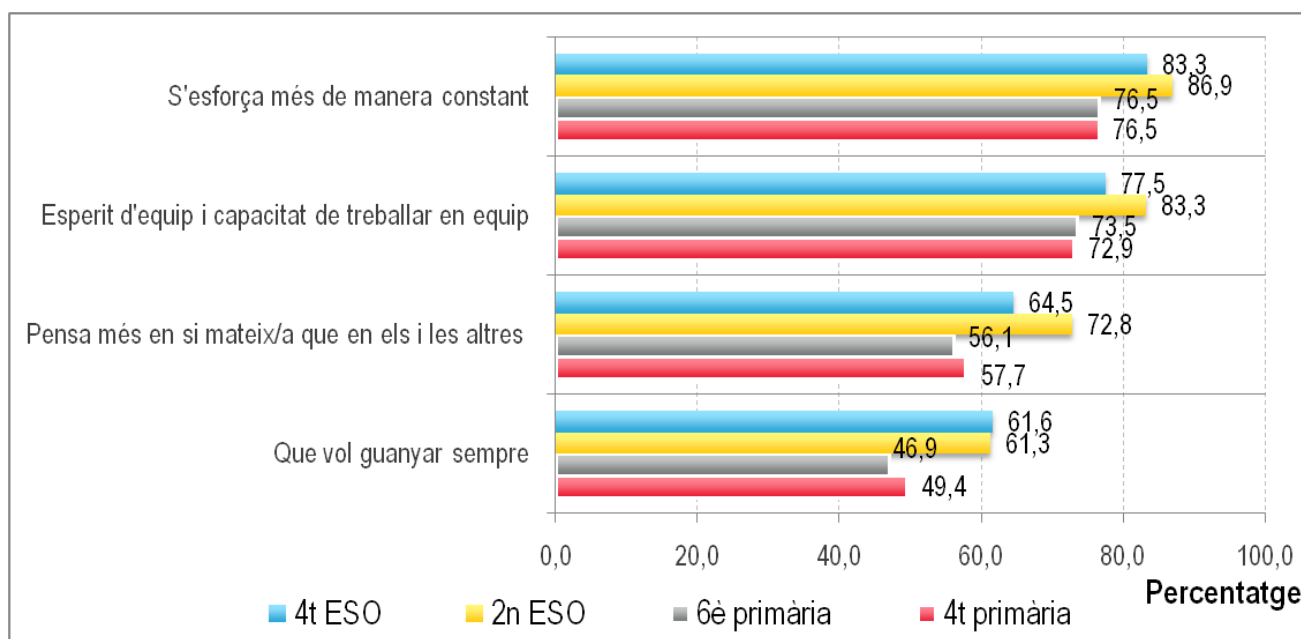

Gràfic 19. Càrrega de gènere dels valors associats a l’esport: noies

Els valors més elevats de neutralitat són els que es donen pel curs de 2n d'ESO, mentre que l'alumnat de 4t i 6è de primària atribueix una major càrrega de gènere, sobretot pels valors de la competició i l'individualisme. Així, el valor amb més marca de gènere és el de la voluntat de guanyar, que és vist com una característica pròpia de la masculinitat.

Gràfic 20. Percentatge de respostes "per igual per noies i nois" dels valors associats a l'esport segons curs

Els valors associats als esports obtenen una marca de gènere menor a l'obtinguda per les característiques físiques associades als esports.
Les noies atorguen una menor càrrega de gènere als valors que els nois.

5. **Coincideix l'atribució de càrrega de gènere als esports amb l'atribució de càrrega de gènere als diversos valors i les diverses qualitats esportives associades a cada esport?**

Es detecta alguna relació entre el gènere assignat a un esport i el gènere assignat a una qualitat que s'identifica com a necessària per practicar aquest esport? Per respondre aquesta pregunta, és necessari tenir en compte quin gènere s'associa a cada esport, quin gènere s'associa a cada característica i analitzar la dependència en les relacions entre les característiques i els esports.

A la gràfica 7 es mostren els percentatges de l'assignació de gènere a cada esport. Com es pot observar, tots els esports són, de forma majoritària, identificats amb la neutralitat de gènere. Tot i així, les dades mostren uns esports amb una major càrrega de gènere que d'altres que ens permet diferenciar-los en tres categories:

- a) aquells que tenen una major càrrega de gènere assignat a la feminitat
- b) aquells que tenen una major càrrega de gènere assignat a la masculinitat
- c) aquells que tenen menor càrrega de gènere

Els esports amb càrrega de gènere assignat a la feminitat són, per aquest ordre, la gimnàstica rítmica o artística, les danses o ballet, el patinatge i el voleibol. Els esports amb una càrrega de gènere assignat a la masculinitat són els esports de lluita, el futbol/futbol sala, l'handbol i el bàsquet. I els esports amb una càrrega de gènere neutre són l'atletisme o córrer, el ciclisme o anar en bicicleta, el tennis i la natació o nedar. El criteri que s'ha tingut en compte per la diferenciació de l'assignació de gènere ha estat que l'assignació d'un dels dos gèneres superés el 10% en un dels gèneres. Les dades han mostrat dos esports que es troben en aquesta frontera. Per una banda el bàsquet, amb una assignació del 10,16% al masculí, i per l'altra l'atletisme, amb una assignació del 9,57% també al masculí.

En relació a les característiques, recordar que per la realització de l'estudi s'ha treballat amb dues tipologies. Les primeres, relacionades amb qualitats físiques: força, rapidesa, resistència, habilitat, flexibilitat i coordinació. Les segones, amb els valors: treball en equip, competitivitat, individualisme i esforç.

Pel que fa a les característiques físiques, aquestes també es poden diferenciar segons l'assignació de gènere que les noies i els nois han fet en les seves respostes. En aquest cas, les dades mostren com hi ha una càrrega de gènere major en les característiques que en els esports. Per aquest motiu, només les hem classificat en dos grups: les que tenen una assignació femenina: flexibilitat, coordinació i habilitat; i les que tenen una assignació masculina: força, resistència i rapidesa.

En el cas dels valors, les dades ens identifiquen un amb més càrrega de gènere femenina, ajudar per tenir un millor resultat d'equip (Equip); dos amb major càrrega masculina, voler guanyar sempre (Guanyar) i fer un treball més individual que d'equip (Individual); i un amb càrrega neutre, esforçar-se de manera constant per millorar (Esforç).

L'anàlisi de les dades en relació a l'objectiu d'aquest apartat el realitzarem per grups d'esports i segons l'assignació de gènere a l'esport. Els esports es comentaran, sempre, pel següent ordre; de major assignació de gènere a menor assignació de gènere, i les característiques també seran ordenades per aquest mateix ordre; de major associació a l'esport a menor assignació a l'esport.

5.1. L'assignació de càrrega de gènere de les característiques físiques en relació a la càrrega de gènere dels esports

Començant pels esports amb càrrega femenina, com a norma general les característiques que més s'hi associen són aquelles que més càrrega de gènere femenina tenen. L'única excepció és el voleibol, que també és l'esport dels quatre d'aquest grup amb una càrrega de gènere femení menor.

Les dades també mostren com, amb l'excepció del voleibol i el patinatge, les tres característiques amb càrrega de gènere associat a la feminitat tenen una assignació de més del 50% a l'esport.

Taula 1. Esport, característiques associades a l'esport i assignació de gènere a cada característica. Esports amb associació de gènere femenina. Percentatge sobre el total de respostes.

Esport i assignació de gènere a l'esport	Assignació de la característica a l'esport	Assignació de gènere a la característica
Danses o ballet: Noies (33,4%)	Flexibilitat (76,02%)	Noies (68,36%)
	Coordinació (65,3%)	Noies (32,42%)
	Habilitat (63,16%)	Noies (18,75%)
	Resistència (25,93%)	Nois (43,75%)
	Força (14,04%)	Nois (60,55%)

	Rapidesa (7,6%)	Nois (33,98%)
Gimnàstica rítmica o artística: Noies (36,13%)	Flexibilitat (82,07%)	Noies (68,36%)
	Habilitat (55,36%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (53,61%)	Noies (32,42%)
	Resistència (29,63%)	Nois (43,75%)
	Força (24,76%)	Nois (60,55%)
	Rapidesa (8,58%)	Nois (33,98%)
Patinatge: Noies (20,51%)	Habilitat (65,69%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (52,83%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (38,21%)	Noies (68,36%)
	Rapidesa (37,04%)	Nois (33,98%)
	Resistència (36,45%)	Nois (43,75%)
	Força (14,42%)	Nois (60,55%)
Voleibol: Noies (12,7%)	Habilitat (58,87%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (54%)	Noies (32,42%)
	Força (43,86%)	Nois (60,55%)
	Rapidesa (40,74%)	Nois (33,98%)
	Resistència (37,04%)	Nois (43,75%)

	Flexibilitat (11,11%)	Noies (68,36%)
--	-----------------------	----------------

Pel que fa als esports amb una càrrega de gènere masculina, les dades mostren un comportament una mica diferenciat als esports amb càrrega femenina. En aquest cas, són les dues primeres característiques associades a l'esport les que tenen una càrrega de gènere masculina, essent la tercera, en tots els casos, amb càrrega femenina.

El segon que ens mostra és que, també en tots els casos, són les dues primeres característiques associades amb l'esport les que tenen un percentatge de més del 50% a l'esport.

Taula 2. Esport, característiques associades a l'esport i assignació de gènere a cada característica. Esports amb associació de gènere masculina. Percentatge sobre el total de respostes.

Esport i assignació de gènere a l'esport	Assignació de la característica a l'esport	Assignació de gènere a la característica
Esports de lluita : Nois (28,32%)	Força (89,28%)	Nois (60,55%)
	Resistència (58,28%)	Nois (43,75%)
	Habilitat (45,61%)	Noies (18,75%)
	Rapidesa (23,98%)	Nois (33,98%)
	Coordinació (20,47%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (12,09%)	Noies (68,36%)
Futbol futbol sala: Nois (23,05%)	Rapidesa (74,27%)	Nois (33,98%)
	Resistència (60,43%)	Nois (43,75%)
	Habilitat (41,72%)	Noies (18,75%)

	Coordinació (40,94%)	Noies (32,42%)
	Força (40,16%)	Nois (60,55%)
	Flexibilitat (3,7%)	Noies (68,36%)
Handbol: Nois (15,62%)	Força (61,21%)	Nois (60,55%)
	Rapidesa (50,68%)	Nois (33,98%)
	Habilitat (46,78%)	Noies (18,75%)
	Resistència (45,81%)	Nois (43,75%)
	Coordinació (40,16%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (4,29%)	Noies (68,36%)
Bàsquet: Nois (10,16%)	Rapidesa (55,17%)	Nois (33,98%)
	Resistència (54,58%)	Nois (43,75%)
	Habilitat (52,83%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (45,81%)	Noies (32,42%)
	Força (42,69%)	Nois (60,55%)
	Flexibilitat (4,29%)	Noies (68,36%)

Per últim, en el cas dels esports amb càrrega de gènere neutre no és possible que s'associessin amb característiques amb càrrega de gènere neutre, doncs no n'hem classificat cap d'aquesta manera. Tanmateix, tres dels quatre esports tenen les tres primeres característiques associades amb càrrega de gènere masculina. Només en un d'ells, el tennis, la primera característica associada té càrrega de gènere femenina (tot i que les tres següents tenen càrrega de gènere associada a la masculinitat).

Taula 3. Esport, característiques associades a l'esport i assignació de gènere a cada característica. Esports amb associació de gènere neutre. Percentatge sobre el total de respostes.

Esport i assignació de gènere a l'esport	Assignació de la característica a l'esport	Assignació de gènere a la característica
Natació o nedar: Ambdós (94,73%)	Resistència (74,85%)	Nois (43,75%)
	Rapidesa (51,85%)	Nois (33,98%)
	Força (44,64%)	Nois (60,55%)
	Coordinació (36,26%)	Noies (32,42%)
	Habilitat (34,7%)	Noies (18,75%)
	Flexibilitat (8,77%)	Noies (68,36%)
Tennis: Ambdós (93,95%)	Habilitat (61,79%)	Noies (18,75%)
	Rapidesa (49,9%)	Nois (33,98%)
	Força (49,12%)	Nois (60,55%)
	Resistència (41,91%)	Nois (43,75%)
	Coordinació (34,7%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (7,8%)	Noies (68,36%)
Ciclisme o anar en bicicleta: Ambdós (91,41%)	Resistència (79,92%)	Nois (43,75%)
	Força (51,66%)	Nois (60,55%)
	Rapidesa (47,95%)	Nois (33,98%)

	Habilitat (34,5%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (24,95%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (3,7%)	Noies (68,36%)
Atletisme o córrer: Ambdós (89,65%)	Rapidesa (86,55%)	Nois (33,98%)
	Resistència (79,53%)	Nois (43,75%)
	Força (34,31%)	Nois (60,55%)
	Habilitat (26,32%)	Noies (18,75%)
	Coordinació (16,57%)	Noies (32,42%)
	Flexibilitat (6,04%)	Noies (68,36%)

Per comprovar la dependència en l'associació entre les diferents variables s'ha realitzat el test de Cochran Mantel Haenszel per a cada trio de variables. Aquest test prova l'associació condicional de dues variables en presència d'una tercera variable, en aquest cas, la relació de dependència entre l'esport associat a gènere i la característica associada a gènere estratificada per l'associació o no d'aquesta característica a l'esport.

Els resultats ens mostren que la relació entre el gènere assignat a l'esport i l'assignat a les característiques físiques, segons si l'associació es faci amb l'esport o no, és més dependent en el quadrant esport assignat a noies – característica assignada a noies que en el esport assignat a noies – característica assignat a nois. En canvi, en els esports assignats a nois hi ha una significació elevada en els dos quadrants, el que vol dir que, en gairebé tots els casos, existeix aquesta dependència. I al contrari en el cas dels esports amb neutralitat de gènere, on l'assignació sembla independent.

El que mostren les dades fa pensar que l'assignació de gènere de les característiques físiques associades a la feminitat condiona més l'assignació de gènere d'aquell esport que les característiques físiques assignades a la masculinitat, que reforcen l'estereotip, però no són limitadores pel que fa a l'assignació de càrrega de gènere d'aquell esport.

5.2. L'assignació de càrrega de gènere dels valors en relació a la càrrega de gènere dels esports

En relació a la relació entre esport i valors, en general no es veu una relació tan clara com en el cas de les característiques. Tres dels quatre esports amb càrrega femenina tenen com a primer valor associat aquell amb una càrrega de gènere neutre. Només en un cas, el primer valor associat té càrrega també femenina. Aquest és també l'únic dels quatre casos en què els dos primers valors associats a l'esport ho han estat en més d'un 50% dels casos.

Taula 4. Esport, valors associats a l'esport i assignació de gènere a cada valor. Esports amb associació de gènere femenina. Percentatge sobre el total de respostes.

	Assignació del valor a l'esport	Assignació de gènere al valor
Gimnàstica rítmica o artística: Noies (36,13%)	Esforç (62,57%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (37,82%)	Nois (27,54%)
	Equip (33,92%)	Noies (16,21%)
	Guanyar (13,26%)	Nois (40,04%)
Danses o ballet: Noies (33,4%)	Esforç (61,99%)	Ambdós (82,23%)
	Equip (37,62%)	Noies (16,21%)
	Individual (34,11%)	Nois (27,54%)
	Guanyar (10,92%)	Nois (40,04%)
Patinatge: Noies (20,51%)	Esforç (61,6%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (40,94%)	Nois (27,54%)
	Equip (27,88%)	Noies (16,21%)

	Guanyar (13,45%)	Nois (40,04%)
Voleibol: Noies (12,7%)	Equip (75,63%)	Noies (16,21%)
	Esforç (51,46%)	Ambdós (82,23%)
	Guanyar (14,23%)	Nois (40,04%)
	Individual (8,38%)	Nois (27,54%)

En el cas dels esports amb càrrega de gènere assignada a la masculinitat, en cap dels quatre casos el valor amb el que s'associa en primera posició està associat al mateix gènere que l'esport i només en un dels casos, un valor associat al gènere masculí està en segona posició.

Taula 5. Esport, valors associats a l'esport i assignació de gènere a cada valor. Esports amb associació de gènere masculina. Percentatge sobre el total de respostes.

	Assignació del valor a l'esport	Assignació de gènere al valor
Esports de lluita : Nois (28,32%)	Esforç (51,07%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (42,3%)	Nois (27,54%)
	Guanyar (38,79%)	Nois (40,04%)
	Equip (15,4%)	Noies (16,21%)
Futbol futbol sala: Nois (23,05%)	Equip (76,41%)	Noies (16,21%)
	Esforç (49,71%)	Ambdós (82,23%)
	Guanyar (23,78%)	Nois (40,04%)
	Individual (4,68%)	Nois (27,54%)

Handbol: Nois (15,62%)	Equip (74,85%)	Noies (16,21%)
	Esforç (47,56%)	Ambdós (82,23%)
	Guanyar (15,59%)	Nois (40,04%)
	Individual (6,82%)	Nois (27,54%)
Bàsquet: Nois (10,16%)	Equip (82,26%)	Noies (16,21%)
	Esforç (46,39%)	Ambdós (82,23%)
	Guanyar (18,32%)	Nois (40,04%)
	Individual (5,85%)	Nois (27,54%)

Per últim, en el cas dels esports amb càrrega de gènere neutre, aquests sí que estan associats tots amb valors amb assignació de gènere neutre.

Taula 6. Esport, valors associats a l'esport i assignació de gènere a cada valor. Esports amb associació de gènere neutre. Percentatge sobre el total de respostes.

	Assignació del valor a l'esport	Assignació de gènere al valor
Natació o nedar: Ambdós (94,73%)	Esforç (60,04%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (48,54%)	Nois (27,54%)
	Equip (20,66%)	Noies (16,21%)
	Guanyar (18,52%)	Nois (40,04%)
Tennis: Ambdós (93,95%)	Esforç (54,58%)	Ambdós (82,23%)

	Individual (40,16%)	Nois (27,54%)
	Equip (29,82%)	Noies (16,21%)
	Guanyar (22,61%)	Nois (40,04%)
Ciclisme o anar en bicicleta: Ambdós (91,41%)	Esforç (57,31%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (52,24%)	Nois (27,54%)
	Equip (20,47%)	Noies (16,21%)
	Guanyar (15,2%)	Nois (40,04%)
Atletisme o córrer: Ambdós (89,65%)	Esforç (55,17%)	Ambdós (82,23%)
	Individual (47,37%)	Nois (27,54%)
	Guanyar (27,68%)	Nois (40,04%)
	Equip (19,69%)	Noies (16,21%)

Pel que fa al test de dependència en els tríos de variables, en aquest cas els majors graus de dependència els trobem en els esports amb càrrega de gènere neutre, seguits dels esports amb càrrega masculina i, per últim, els de càrrega femenina. També és remarcable el fet que l'esforç, que és el valor amb càrrega de gènere neutre, és el que mostra una dependència major amb els esports.

L'assignació de gènere dels valors, especialment aquells que associats a la neutralitat, està relacionada directament amb l'assignació de marca de gènere als esports.

5.3. La càrrega de gènere associada als esports per part de l'alumnat que atribueix una càrrega de gènere no neutra als esports

En aquest punt es treballa entorn a 3 indicadors, per tal d'aprofundir en el coneixement de l'atribució de la càrrega de gènere als esports per part d'aquell alumnat que atribueix més càrrega de gènere als esports i no ha escollit la opció "Tant de noies com de nois" a l'enquesta.

- Percentatge d'esports amb càrrega femenina, amb càrrega masculina i amb càrrega neutre. És a dir, sobre els 12 esports que s'han treballat a l'enquesta, en quin percentatge han assignat cadascuna de les diferents càrregues de gènere.

De mitjana, les noies i els nois enquestats identifiquen un 10,87% d'esports amb càrrega femenina i un 10,57% amb càrrega masculina. Això vol dir que estan identificant menys de 2 esports amb una o altra càrrega de gènere.

No hi ha cap respondent que identifiqui tots els esports amb el gènere femení però, en canvi, sí que es poden trobar persones que identifiquen tots els esports amb la masculinitat. Tot i això, aquests són casos extrems, ja que quatre de cada cinc alumnes identifica amb càrrega masculina o femenina un màxim del 16,67% dels esports (2 esports).

- Percentatge d'esports que han identificat amb el seu propi gènere.

De mitjana, les noies i els nois enquestats identifiquen amb el seu propi gènere l'11,15% dels esports. S'ha de tenir en compte, però, que aquesta dada està calculada amb les noies i es nois que no identifiquen cap esport amb càrrega de gènere. Si els exclouem del càlcul, aquest percentatge passa al 20,88% (2 esports i mig de mitjana).

- Percentatge d'alumnes que no han identificat tots els esports amb alguna càrrega de gènere, sigui quina sigui.

El número de noies i nois que identifiquen que tots els esports tenen càrrega de gènere és molt reduït. Es tracta només d'un 1,7% del total, i tots són nois.

Les dades per curs ens mostren com, en els cursos primària el percentatge d'associació a marca de gènere és superior als cursos de secundària, com també passa amb la mitjana dels esports que

s'identifiquen amb el propi gènere. En canvi, els alumnes que no identifiquen cap esport com a neutre estan repartits entre els dos cicles, amb l'excepció que a 2n d'ESO no n'hi ha cap.

Taula 7. Percentatge d'esports segons càrrega de gènere i d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere. Mitjana per curs.

	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega femenina	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega masculina	Mitjana del percentatge d'esports neutres	Mitjana del percentatge d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere	Percentatge d'alumnes que no identifica cap esport com a neutre
4t primària	16,76%	15,29%	67,94%	16,76%	1,18%
6è primària	12,67%	11,99%	75,34%	12,50%	2,04%
2n ESO	6,15%	6,37%	87,48%	6,06%	0,00%
4t ESO	7,79%	8,57%	83,64%	9,24%	3,62%

Les diferències per gènere són menors que en el cas dels cursos, trobant-se les noies al voltant dels dos punts per sota dels nois. És a dir, tant en el percentatge d'esports identificats amb càrrega femenina, com amb càrrega masculina i també en el percentatge d'esports identificats amb el seu propi gènere, les noies es troben entre el 8% i el 9% i els nois entre el 10% i el 11%. En el cas d'alumnes que no identifiquen cap esport com a neutre, com ja hem comentat, són tots nois.

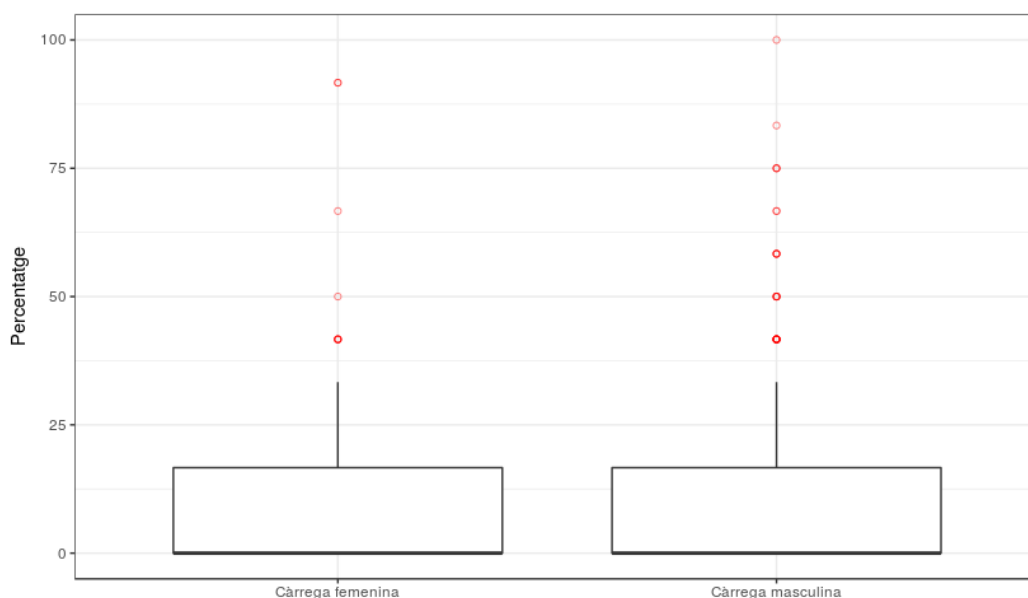
Taula 8. Percentatge d'esports segons càrrega de gènere i d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere. Mitjana per sexe.

	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega femenina	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega masculina	Mitjana del percentatge d'esports neutres	Mitjana del percentatge d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere	Percentatge d'alumnes que no identifica cap esport com a neutre
Noies	8,95%	8,14%	82,91%	8,95%	0,00%
Nois	10,27%	10,93%	78,81%	10,93%	3,14%

Amb l'objectiu de fer una mirada als perfils de les noies i els nois en relació a l'assignació de gènere que realitzen als esports, hem creat una classificació que ens ajuda a visibilitzar les assignacions dels casos extrems en relació a la resta de casos. Per fer-ho, hem utilitzat el percentatge d'esports als que assignen una càrrega de gènere femenina i masculina. Amb dels casos extrems d'aquests percentatges, identificats amb els outliers dels diagrames de caixa, hem creat tres grups: extrems feminitzats

(Feminitzat), extrems masculinitzats (Masculinitzats) i resta de casos no neutres. La gràfica següent mostra la distribució d'aquests casos en relació al conjunt de la mostra.

Gràfic 21. Diagrama de caixes del percentatge d'esports amb càrrega femenina i del percentatge d'esports amb càrrega masculina.

En tractar-se de casos extrems, els casos als grups són pocs. En el grup feminitzat hi ha 9 casos, en el grup masculinitzat hi ha 24 casos, i la resta de respostes no neutres són 213 casos. Els 266 casos restants són aquells que realitzen una assignació neutre de gènere en tots els casos.

Com es pot veure a la taula 9, la mitjana d'esports amb càrrega femenina en el grup feminitzat i la mitjana del percentatge d'esports amb càrrega masculina en el grup masculinitzat és molt semblant, al voltant del 56,5%. Ambdós percentatges, en el grup restant, està en 18% i 15% respectivament. El grup masculinitzat, però, fa una assignació major d'esports al seu propi gènere. És a dir, gairebé la meitat dels esports els assignen al seu propi gènere, xifra que disminueix a gairebé una tercera part en grup feminitzat i no arriba a una de cada cinc persones de la resta de persones. Respecte als alumnes que no identifiquen cap esport com a neutre, es troben en els dos grups. Tot i que el percentatge és major en el grup feminitzat, s'ha de tenir en compte que el nombre d'integrants d'aquest grup també és menor.

Taula 9. Percentatge d'esports segons càrrega de gènere i d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere. Mitjana per segons classificació a partir dels outliers.

	Número d'enquestes	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega femenina	Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega masculina	Mitjana del percentatge d'esports neutres	Mitjana del percentatge d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere	Percentatge d'alumnes que no identifica cap esport com a neutre
Feminitzat	9	56,48%	27,78%	15,74%	31,48%	33,33%
Masculinitzat	24	20,49%	56,60%	22,92%	48,96%	20,83%
Resta no neutre	213	18,39%	15,34%	66,28%	17,02%	0,00%

Els dos grups, tant el feminitzat com el masculinitzat, tenen una conformació paritària entre noies i nois. En el cas del percentatge d'esports amb càrrega femenina, en el grup feminitzat és més alt en els nois i més baix en les noies, al contrari que en el grup masculinitzat. En canvi, en el percentatge d'esports amb càrrega masculina la lògica és a la inversa, essent les noies les que presenten un percentatge més elevat en el grup feminitzat i els nois en el grup masculinitzat. Aquesta és també la tònica que se segueix també en el percentatge d'esports que s'identifiquen amb el propi gènere.

Els alumnes que no identifiquen cap esport com a neutre són nois que es troben en el grup masculinitzat i en la resta no neutre, però no es troben en el grup feminitzat.

Taula 10. Percentatge d'esports segons càrrega de gènere i d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere. Mitjana per segons classificació a partir dels outliers i gènere.

	N		Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega femenina		Mitjana del percentatge d'esports amb càrrega masculina		Mitjana del percentatge d'esports neutres		Mitjana del percentatge d'esports que identifiquen amb el seu propi gènere		Percentatge d'alumnes que no identifica cap esport com a neutre	
	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois
Feminitzat	4	5	43,75%	66,67%	35,42%	21,67%	20,83%	11,67%	43,75%	21,67%	0,00%	0,00%
Masculinitzat	8	16	23,96%	18,75%	46,88%	61,46%	29,17%	19,79%	23,96%	61,46%	0,00%	60,00%
Resta no neutre	106	107	18,32%	18,46%	14,94%	15,73%	66,75%	65,81%	18,32%	15,73%	0,00%	31,25%

Els esports associats a la feminitat estan marcats per les característiques físiques amb càrrega femenina, però no per les de càrrega masculina. La càrrega de gènere dels valors associats a aquests esports té una relació molt baixa sobre la càrrega de gènere d'aquests esports.

Els esports associats a la masculinitat estan marcats per les característiques físiques que se li associen, i també pels valors que se li associen –però en menor mesura-, independentment de la càrrega de gènere associada a aquestes característiques i valors.

Els esports amb càrrega de gènere neutre no estan marcats per les característiques físiques que se li associen, però sí que ho estan pels valors que se li associen, de forma independent a la càrrega de gènere que tinguin però amb especial força dels valors associats a la neutralitat.

5. Conclusions

El treball de camp, realitzat a partir de les enquestes a nois i noies de diverses escoles i instituts de la ciutat de Barcelona, mostren com els esports encara, a dia d'avui, tenen marca de gènere que pot condicionar la pràctica esportiva.

En un primer apartat de la investigació, s'ha analitzat l'índex de neutralitat de l'esport¹², un indicador contemplat al Pla de Justícia de Gènere (2016-2020) de l'Ajuntament de Barcelona. El valor de l'índex pel conjunt de les persones entrevistades és del 46,57%, que és el percentatge de noies i nois enquestats que considera que tots els esports tenen una càrrega de gènere neutre. L'altra meitat de respostes a l'enquesta, el 53,43%, sí que considera que hi ha esports més adequats per a nois o per a noies.

L'índex de neutralitat de gènere és molt explicatiu de l'activitat esportiva que realitzen nois i noies a la ciutat de Barcelona, i posa de manifest que cal treballar per restar càrrega de gènere a l'activitat esportiva, tant en general com als diferents esports en concret, per tal de modificar les conductes de noies i noies a l'escollir un esport o a prendre la decisió de seguir realitzant-lo a determinada edat.

A més del càlcul de l'índex de neutralitat dels esports, el present informe també analitza si hi ha diferències significatives respecte la percepció de la neutralitat de gènere dels esports en funció del sexe o en funció de l'edat. En aquest sentit, les dades analitzades mostren com, malgrat que hi ha poques diferències en la percepció en funció del sexe, els nois atorguen una marca de gènere superior a la marca de gènere que atorguen les noies als diversos esports. Cal destacar que els esports amb més marca de gènere associada a la feminitat són aquells als quals hi ha més diferència entre nois i noies; és a dir, ells consideren en major mesura que elles que són esports adients només per a dones, en canvi, en aquests mateixos esports, elles consideren en major mesura que són esports adients, tant per a nois com per a noies.

Quant a la percepció de la neutralitat de gènere dels esports en funció de l'edat, l'indicador tendeix a créixer en els diferents cursos, passant del 22,4% de noies i nois a quart de primària que consideren que tots els esports són neutres, al 62,3% a quart d'ESO.

Aquestes tendències també s'han donat a l'anàlisi de marca de gènere a les característiques físiques o als valors proposats a l'enquesta. Així, les dades contradiuen la hipòtesi segons la qual, a menys edat menor atribució de càrrega de gènere als esports, a les característiques o als valors. Aquesta hipòtesi es recolzava en el fet que la socialització segons els rols de gènere és més forta als 16 anys que als 10

12 L'índex de neutralitat dels esports és el percentatge de nois i noies que consideren que tots els esports són neutres pel que fa a la seva assignació de gènere.

i, per tant, es pressuposava que l'alumnat de major edat es sentiria més dirigit a assignar marca de gènere, tenint en compte el seu propi desenvolupament personal i la seva pròpia experiència. Aquest fet porta a pensar que, a major edat de l'alumnat, major correcció política per saber que no es pot atribuir determinats esports, característiques o valors només a pers persones d'un sol sexe. En aquest sentit doncs, no es percep que l'alumnat de major edat estigui més lliure dels rols de gènere sinó que són més conscients de la seva existència i de la incorrecció política que poden suposar determinades respostes.

Finalment, l'anàlisi de la relació entre les característiques i els valors associats als esports i la seva marca de gènere mostra com els esports porten associats unes determinades característiques físiques i valors que comparteixen la marca de gènere dels esports a les que se les associa. D'aquesta manera, cal pensar que si es modifica la marca de gènere de les característiques i els valors associats a cada esport, pot ser que això provoqui una modificació de la marca de gènere de cada esport. En la direcció inversa de la relació, modificar la marca de gènere dels esports podria portar a que es modifiqués la marca de gènere de les característiques i els valors associats a cada esport.

En qualsevol cas, el que mostren les dades és com l'atribució de marca de gènere als diversos esports i a les característiques i valors associats és encara a dia d'avui, una realitat.

6. Bibliografia

- BRULLET, C. "Roles e identidades de género", en GARCÍA DE LEÓN, M. GARCÍA DE CORTÁZAR, M. ORTEGA, F. (coord.) (1996); *Sociología de las mujeres españolas*, Editorial Complutense, Madrid, pp. 273-307.
- CARBONERO, L. SOLER, S. PRAT, M. *Els estereotips de gènere a l'Educació Física i l'esport en l'alumnat de Primària: entre la reproducció i el canvi*. Revista In&Ef Innovació en educació física.
- Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats en el Treball i Gabinet de Comunicació del Departament de Treball. (2008) *Recull de ternes Dones i Treball. A la feina iguals*. Departament de Treball, Generalitat de Catalunya
- *Dones i esport. Reflexions en femení*. Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania, 2013
- *Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Curs 2013-2013*. Ajuntament de Barcelona, gener 2014.
- FERNÁNDEZ, E. (coord.) (2007) *Estudio de los estereotipos de género vinculados con la actividad física y el deporte en los centros docentes de educación primaria y secundaria: evolución y vigencia. Diseño de un programa integral de acción educativa*. Instituto de la Mujer.
- *Gènere i esport*. Observatori Crític de l'Esport. Grup de Recerca Valors en Joc, 2008
- GIDDENS, A. (1911). *Sociología* (pàg. 111). Madrid: Alianza Editorial ("Alianza Universidad Textos").
- JIMÉNEZ, P. J. i DURÁN L. J. (2005) *Activitat física i esport en joves en risc: Educació en Valors*. Apunts, Educació Física i Esports, número 80.
- Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes. Boletín Oficial del Estado
- *Pla de Justícia de Gènere (2016-2020)*. Regidoria de Feminismes i LGTBI, Ajuntament de Barcelona
- Red2Red Consultores. *La situación actual de la educación para la igualdad en España*. Instituto de la Mujer (Ministerio de Igualdad)
- SOLER, S. (2007) *Les relacions de gènere en l'educació física a l'escola primària. Anàlisi dels processos de reproducció, resistència i canvi a l'aula (Tesi Doctoral)*. Departament de Teoria i Història de l'Educació, Universitat de Barcelona.

7. Annex

A continuació es mostra l'enquesta en la que es centra el treball de camp:

Nom	Validació	Text
*a01 Text lliure curt		Codi Escola
*a02 Llista		Marca el teu sexe
		(Ajuda Escull una de les respostes següents)
A1		Femení
A2		Masculí
*a03 Matriu		Alguna vegada has practicat aquests esports? (a l'escola, al pati, en un club, amb amics, amb amigues, amb la família...)?
a03_SQ001		Futbol/futbol sala
a03_SQ002		Natació o nedar
a03_SQ003		Dances o ballet
a03_SQ004		Esports de lluita
a03_SQ005		Tennis
a03_SQ006		Patinatge
a03_SQ007		Ciclisme o anar en bicicleta
a03_SQ008		Atletisme o córrer
a03_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística

Nom	Validació	Text
a03_SQ010		Handbol
a03_SQ011		Bàsquet
a03_SQ012		Voleibol
a03_SQ013		Altres
A1		Sí
A2		No
a03other Text lliure llarg	a03_SQ013 = Sí	Has dit que has practicat altres esports. Ens podries dir quin?
*a04 Sí/No		Practiques algun esport de manera habitual (com a mínim un cop a la setmana)?
*a05 Matriu	a04 = Sí	Quin d'aquests esports practiques de manera habitual?
a05_SQ001		Futbol/futbol sala
a05_SQ002		Natació o nedar
a05_SQ003		Danses o ballet
a05_SQ004		Esports de lluita
a05_SQ005		Tennis
a05_SQ006		Patinatge
a05_SQ007		Ciclisme o anar en bicicleta
a05_SQ008		Atletisme o córrer

Nom	Validació	Text
a05_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística
a05_SQ010		Handbol
a05_SQ011		Bàsquet
a05_SQ012		Voleibol
SQ001		Extraescolar de l'escola
SQ002		A un club esportiu
SQ003		Amb la família
SQ004		Amb amigues o amics
SQ005		No practico aquest esport de forma regular
*a06 Matriu		Per a cada esport, tria, com a màxim, les 2 frases amb les que estiguis més d'acord: Per practicar aquests esport és important...
a06_SQ001		Futbol/futbol sala
a06_SQ002		Natació o nedar
a06_SQ003		Danses o ballet
a06_SQ004		Esports de lluita
a06_SQ005		Tennis
a06_SQ006		Patinatge
a06_SQ007		Ciclisme o anar en bicicleta
a06_SQ008		Atletisme o córrer

Nom	Validació	Text
a06_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística
a06_SQ010		Handbol
a06_SQ011		Bàsquet
a06_SQ012		Voleibol
SQ001		...ajudar als companys i companyes per tenir un millor resultat de tot l'equip
SQ002		...voler guanyar sempre
SQ003		...fer un treball més individual que d'equip
SQ004		...esforçar-se de manera constant per millorar
*a07 Sí/No		Mires algun esport per la tele o per internet?
*a08 Elecció múltiple	a07 = Sí	Marca tots aquells esports que segueixes per la tele o per internet:
		(Ajuda Selecciona les que corresponguin)
a08_SQ001		Futbol/futbol sala
a08_SQ002		Natació
a08_SQ003		Danses o ballet
a08_SQ004		Esports de lluita
a08_SQ005		Tennis
a08_SQ006		Patinatge
a08_SQ007		Ciclisme

Nom	Validació	Text
a08_SQ008		Atletisme
a08_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística
a08_SQ010		Handbol
a08_SQ011		Bàsquet
a08_SQ012		Voleibol
a08_SQ013		Altres
a08other Text lliure llarg	a08_SQ013 = Sí	Ens has dit que segueixes altres esports per la tele o per internet. Ens pots dir quins?
*a09 Matriu		De cadascun dels esports següents, creus que és un esport de nois o de noies?
a09_SQ001		Futbol/futbol sala
a09_SQ002		Natació o nedar
a09_SQ003		Dances o ballet
a09_SQ004		Esports de lluita
a09_SQ005		Tennis
a09_SQ006		Patinatge
a09_SQ007		Ciclisme o anar en bicicleta
a09_SQ008		Atletisme o córrer
a09_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística
a09_SQ010		Handbol

Nom	Validació	Text
a09_SQ011		Bàsquet
a09_SQ012		Voleibol
A1		Noies
A2		Nois
A3		Tant noies com nois
*a10 Matriu		Qui creus que té més / és més...
a10_SQ001		Esperit d'equip i capacitat de treballar en equip
a10_SQ002		Que vol guanyar sempre
a10_SQ003		Pensa més en si mateix/a que en els i les altres
a10_SQ004		S'esforça més de manera constant
A1		Noies
A2		Nois
A3		Per igual, noies i nois
*a11 Matriu		Qui creus que té més...
a11_SQ001		Força
a11_SQ002		Velocitat
a11_SQ003		Resistència
a11_SQ004		Habilitat

Nom	Validació	Text
a11_SQ005		Flexibilitat
a11_SQ006		Coordinació
A1		Noies
A2		Nois
A3		Per un igual, noies i nois
*a12 Matriu		Selecciona un màxim de 3 característiques necessàries per practicar cadascun dels esports següents:
a12_SQ001		Futbol/futbol sala
a12_SQ002		Natació o nedar
a12_SQ003		Dances o ballet
a12_SQ004		Esports de lluita
a12_SQ005		Tennis
a12_SQ006		Patinatge
a12_SQ007		Ciclisme o anar en bicicleta
a12_SQ008		Atletisme o córrer
a12_SQ009		Gimnàstica rítmica o artística
a12_SQ010		Handbol
a12_SQ011		Bàsquet
a12_SQ012		Voleibol
SQ001		Força

Nom	Validació	Text
SQ002		Rapidesa
SQ003		Resistència
SQ004		Habilitat
SQ005		Flexibilitat
SQ006		Coordinació
a13 Llista		Escull amb quina de les següents persones convius. Com que només pots escollir-ne una, escull amb qui et sents més identificat o identificada
		(Ajuda Escull una de les respostes següents)
A1		El pare
A2		La mare
A3		L'àvia
A4		L'avi
A5		El germà
A6		La germana
A7		La tieta
A8		El tiet
A9		El tutor
A10		La tutora
*a14 Sí/No		[resposta de A13] practica esport de manera regular (com a mínim un cop a la setmana)?

Nom	Validació	Text
a15 Llista		Et sents...
		(Ajuda Escull una de les respostes següents)
A1		Noi
A2		Noia
A3		D'una altra manera / cap dels dos